Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 272 (13986) | 1972 оной ноябриин 18, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ТҮҮХЭТЭ ОИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ФСР:

ЗАР ДОРО АШАА ТЭЭДЭГ МАШИНА

алталга хэхэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг Маг-
горско завод газар дорохи малталгын худэл-
дэ хэрэглэгдэхэ «Сибирячка» гэжэ машинануу-
гаргажа эхилбэ. Эгээ түрүүн бүтээгдэн гара-
туша гаран иимэ машина Абакан, Таштаго-
түмэрэй рудагай уурхайнуудай горнягууд-
ьлгээгдэ.

мэ электрическэ машина юрын түхеэрэлгэтэй
хүдэлхэдөө найдамтай юм. «Сибирячка» ха-
соогоо гурба мянга хүрэтэр руда шахтаһаа
ха шадалтай. Тэрэшэлэн багахан хэлтэрхэй-
хилээд, хахад тонно хүрэтэр бүхэли шулуу
а байна.

ЕКИСТАН:

ЬТЭЙ ШЭНЭ ҺУДАЛНУУД

нджанһаа холо бэшэ, урдань хэндэшье хэрэг-
эжэ тоологдодог байһан газарта нефтиин хэ-
дал олдобо. Нефтиин гаража эхилһэн тү-
ынь гурбан скважина ашаглалгада оронхой.
рганын талада бэдэрэлгэ хэгдэжэ үргэлжэл-
Гунханай талмайда түрүү эгээл гүнзэгы
жина малтагдажа байнхай. Эндэ геологууд
метр гүнзэгыһөө шэнгэн түлишэ абахаар ха-
на. Геофизическэ бэдэрэлгын дүнгүүдһээ ха-
да, Наманган шадархи газар ашагта малта-
уудаар баян гэжэ тухайлагдана. Энэ районд
алгын малталга мун лэ эхилэнхэй.

РАИНА:

И МЭРГЭНЭЭР

Б265-8К» түхэлэй автомадуудые Киевтэхи
киин нэрэмжэтэ завод бүтээжэ эхилбэ. Иимэ
н түхеэрэлгэнүүдээр һабаа түмэрнүүдые, 50
миметр диаметртай соргонуудые олоор бүтээн
ха юм. Тиихэдээ нэгэн доро найман деталь
гдэхэ байна. Зомгоолнуудынь транспортероор
улагдан хаягдаха.

одой коллектив түмэр отолдог тон мэргэн
мадуудые мүнөө жэлдэ гаргадаг болобо.
э станогууд бэлэн зүйлнүүдые буулгажа, шэ-
атериал табижа байха автооператорнуудтай.

ГИЗИ:

ЫН ДАЛАЙНУУД ДҮҮРГЭГДЭНЭ

эхэ жэлдэ колхоз, совхозуудай тарялан уһал-
тула Киргизэй, эгээл томо Орто-Токойн тогтоо-
далайда уһан ехээр суглуулагдажа байна.
н мүнхэ мүльһэнһөө эхи абадаг Чу мүрэн
бүри хоёр миллион кубометр уһа асарна.
нөө жэлдэ эндэхи нуур, далайһаа Чуйска та-
ба Казахстанай дүтын районуудай тарялан
миллиард үлүүтэй кубометр гаргагдаа. Ган-
уурай зун байгаашье һаань, тогтоомол да-
ашаар тарялашад, свеклошод баян ургаса
а, ойн баярай жэлдэ гүрэндөө таряа тушааха
нуудаа үлүүлэн дүүргэһэн байна.
энһээ гадна, Найманска, Торт-Гульска, Ниж-
рчинска, Секулукска, Карабалтинска тог-
л далайнуудые хадын гол горход уһаар дүүр-
байнхай. Хабартаа тарялан уһалалгын
эр республикын ирригаторнууд эндэ 650 мил-
кубометр уһа суглуулхаар оролдожо байна.

СКВА:

МОБИЛЬ БҮТЭЭГШЭДЭЙ БЭЛЭГ

нинскэ комсомолой нэрэмжэтэ автомо-
а завод оронойимнай түб хотын түрүү пред-
инуудай нэгэн юм. Заводой коллектив СССР-
тоһоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан
лис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүл-
йнхай. Тэдэнэр энэ жэлэйнгээ 10 һарын ту-
бүри октябриин 25-да дүүргэһэн юм. Түсэб-
адуур 5 миллион түхэригэй продукци. үгтөө.
дахи кварталай дүнгүүдээр тус предприятиин
ктив бүхэсоюзна мүрысөөндэ түрүү һуури
э, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба
ПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн бай-

АГ ДЭЭРЭ: «Москвич» автомобильнуудые
лгын поточно линидэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮБЭЛЖЭЛГЫН ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1250 КИЛОГРАММ ҺҮ ҺААХА

ТАНИЛСАГТЫ: Зэдын аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой суута һаалишан Дарья Даниловна Хабаргина. Тэрэ 17 үнеэ даажа абанхай. Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һаахын түлөө республикын һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һаалишан хам оролсонхой. Жэлэй арба һарын дүн гаргахада, Дарья Даниловна даажа байһан үнеэн бүриһөө 2513 килограмм һү һаажа, ажалай горитойхон амжалта түйлаһан байба. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн энэ жэлдэ түрүү һаалишан үнеэн бүриһөө гурба мянган килограмм һү һааха гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ оролдосотойгоор ажаллажа байнхай.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЕХЭ ҺҮНЭЙ ЭЗЭД

Байгша ондо манай Шергинэй совхоз 27.800 центнер һү һааха, тэрэнэйнгээ 23.400 центнерые гүрэндэ тушааха түсэбтэй юм. Ажахымнай һүнэй 4 фермэ энэ хугасаада габшагай бэрхээр ажаллаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. 10 һарын туршада манда үнеэн бүриһөө 1879 килограмм һүн абтаба. Жэлэй дүүрэтэр һаалишаднай үшөө 1.300 центнер һү гүрэндэ түсэбһөө гадуур худалдаха гэһэн дайшалхы зорилготой ажаллажа байнхай.

Ехэ һүнэй түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Быковскэ һүнэй фермын коллектив онсо шалгараа. Тус фермын һаалишад гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб, даабарииe болзорһоонь урид 121,2 процент дүүргээ. Фермые даагшаар Пётр Семёнович Пуховской хэдэн жэлэй туршада ажаллаха зуураа, һаалишадайнгаа дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Эндэ 19 һаалишад ажаллана. Тэдэнэй 12-ынь 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2.000, тэрэнһээшье дээшэ килограмм һү һаажа абаа. Эдэ бүгэдэ Пётр Семёновичой ажалдаа эрхим һайнаар хандадагые гүйсэд гэршэлнэ.

Түрүү һаалишан Аграфена Егоровна Балдакова даажа абаһан 20 үнеэдһээ 45.300 килограмм һү һаажа абаа гэхэ гү, али тус бүриһөөнь 2.313 килограмм һү һаагаа. Тэрэнтэй суг хүдэлдэг нүхэрынь Нина Ильинична Смирнова арба һарын туршада үнеэн бүриһөө 2.387 килограмм һү һаажа, фермэ соогоо эрхимлэбэ.

Быковскын һүнэй фермын һаалишад Алтайн совхозой малшадай гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжээд, үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1.200 килограммһаа доошо бэшэ һү һаажа абахын тула бүхы шадабарияа гарган ажаллахаар шиидэбэ. Энэ ажалша бэрхэ коллектив хэлэһэн үгэдөө сохом хүрэхэ байха гэжэ этигэмээр.

С. ТУМУРЕЕВ,
Шэргинэй совхозой парткомой секретарь.

Кабанскын аймаг.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ЗААБОЛ ДҮҮРГЭХЭ

Ноябрь һара хахадлажа, гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб дүүргэхэ эгээн харюусалгатай үе ерэнхэй. 1972 оной ноябриин 16-най байдалаар республикамнай гүрэндэ һү худалдаха, тушааха түсэбые 92,6 процент дүүргээд байна. Һүүлэй хахад һарын туршада бэлэдхэлэй пунктда арайхан гэжэ 3 мянгаад тонно һүн тушаагдаа гэхэ гү, али түсэбэй дүүргэлтэ миил 2,5 процентээр дээшэлээ. Энэ янзаараа саашадаа ажаллаа һаа, гү, али алхасаяа заахашье аалидуулбал, республикамнай гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб, нэмэлтэ даабаритайнь дүүргэхэ аргагүй болохо байна бшуу.

Һү һааха, тэрэнние гүрэндэ тушааха түсэбөө Бэшүүрэй, Хяагтын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынууд хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байнхай. Эдэ аймагууд гүрэндэ һү тушаалгаяа саг үргэлжэ доошонь оруулна. Жэшээнь; Хяагтын аймагай колхоз, совхозууд октябриин түрүүшын хахадта 396 тонно һү бэлэдхэлэй пунктда тушааһан байбал, хоёрдохи хахадтань 84 тонноор багые худалдаа. мүн ноябриин түрүүшын хахадта тэрэнь бүри доошолоо. Һү гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэб энэ аймагай Хүдэрнин, «Мөөрөөшын совхозуудта, «Заря» колхоздо хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Тингэжэ аймаг бүхы дээрээ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб арайхан гэжэ 87 процентһээ үлүүхэн болгоод байна бшуу. Энэ аймаг һүүлэй үедэ хахад һара бүхэндэ оройдоо 250—270 тонно һү тушаана. Энэнь түсэбэй миил 2,5 процент болоно. Хэрбээ үнсэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ, һү гүрэндэ тушаалгаяа хурдадхаха хэмжээнүүдые дары абаатүй һаа, түсэбынь дүүргэгдээгүй үлэхэ саттаа тулаад байна. Бүхы дээрээ энэ аймагай ажахынууд нёдондоной энэ үеынхиһөө 900-гаад тонно һү багаар тушаанхай. Мүн эдэнэр байгша ондо ажахы доторой хэрэглэмжэдэ һү ехэ гаргашална гэхэ гү, али һаагдаһан һүнэйнь аяар 16 процентнь энээндэ ошоно. Тэрэшэлэн аймагай бэлэдхэлэй эмхи зургаанууд, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд арад зонһоо һү худалдажа абаха даабаряа мууса дүүргэнэ. Һүүлэй мэдээгээр энэ түсэбынь миил 33 процентдэ хүргэгдөө. Һүүлэй һара соо айлнуудһаа һү худалдажа орой абаагүй байшоо.

Тэрэшэлэн Бэшүүрэй аймагай байдалые абажа харабал, гүрэндэ һү тушааха түсэбэйнь дүүргэлтэ баһал аюултай болонхой. Энэ аймаг гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө арайхан гэжэ 86 процент дүүргэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 300 гаран тонно багаар тушаагаа. Эндэхи Охин-Булагай, «Сибирь», Бэшүүрэй совхозуудта, «Дружба», «Победа» колхозуудта гүрэндэ һү худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ хангалтагүй. Тэрэ саанаа аймагай колхоз, совхозууд юрэнхы дээрээ һү тушаалгаяа хурдадхахын орондо һараһаа һарада бага болгоно. Һүүлэй хахад һарада урда тээхи хахадайхиһаа 100 гаран центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда бага тушаагдаа.

Мүн нимэрхүү байдал Хоринн, Кабанскын, Сэлэнгын аймагуудта үзэгдэнэ.

Яахадаа гүрэндэ һү худалдаха, тушааха түсэбэй дүүргэлтэ иимэ шахардуу болооб гэхэдэ, олонхи колхоз, совхозууд үнеэдээ саг соонь үбэлэй байрада оруулжа, һайнаар эдеэлүүлэнгүй, орой хүйтэн болотор бэлшээжэ байгаа бшуу. Тиимэһээ дээрэ дурсагдаһан аймагууд, мүн бусадшье зарим газарта октябрь һарада һү һаалиэрид бага болоһон байна. Энээнэй хажуугаар олохон ажахынуудта һаалишад дуталдажа, үнеэд хүсэд һаагдаагүй байшоо. Жэшээнь, Хяагтын аймагай Хүдэриин совхоздо арбаад һүрэг үнеэд нилээд удаан саг соо ээзгүй байгаа ха юм.

Хоёрдохёор, олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һаалиин фермэнүүдтэ үсөөн ябадаг, тэндэхи бодото байдалые мэдэдэггүй, бии байгаа дутагдалнуудые саг дары усадхаагүй бшуу.

Гурбадахяар, һаагдаһан һү иишэ тиишэнь гаргашалангүй, гүрэндэ тушааха хэрэгтэ анхарал бага табитдаа. Энээнэй уршагһаа Хориин, Хурамхаанай, Загарайн, Баргажанай аймагуудай колхоз, совхозуудта һаагдаһан һүнэй аяар хорёод процентнь ажахы доторой хэрэглэмжэдэ гаргашалагдашоо. Энэ талаар колхоз, совхозуудай партийна организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд хиналта табяагүй.

Дүрбэдэхеэр, энэ жэлдэ айлнуудһаа 2000 тонно һүн худалдажа абтахаар хараалагдаһан байбал, һүүлэй мэдээгээр оройдоо 140 тонно абтаа гэхэ гү, али түсэб миил 8 процент дүүргэгдээ. Энэ талаар Загарайн, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй аймагуудта юуншье хэгдээгүй, нэгэшье центнер һүн айлнуудһаа худалдагдажа абтаагүй. Энээнние юугээршье сагааруулхын аргагүй.

СССР-эй 50 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгээр угтахын тула колхоз, совхоз, аймаг бүхэн гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые, нэн түрүүн һү тушааха, худалдаха түсэбөө заабол дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ байна. Энэ хэрэгтэ ажахынуудай бүхы арга боломжонууд элсүүлэгдэхэ ушартай.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ОМСКЫН ТАРЯАШАДАЙ ЕХЭ АМЖАЛТА

ОМСК. (ТАСС). Эхэ оронойнгоо амбаарта 105 миллион пүүд тарна оруулһан, хуряалгын баатарнуудые ажалша Омск хани халуунаар угтаба. Омскынхид иимэ ехэ ургаса урдань хэзээшье абаагүй юм. Гектар бүриһөө 17 центнер ороохо тарян хуряагдаа. Ургаса хуряалгын урда тээхэнэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй энэ областьдо ерэһэн ушар, тэрэнэй зүбшэл ба заабаринууд ороохо тарянай түлөө бэрхэтэй тулалдаанда эндэхиин бүхы ажалшадые зоригжуулаа.

Хүдөө тосхонуудһаа ерэһэн айлшад областиин хүдөө ажахын выставкэдэ ошожо хараба. Эндэхи олохон экспонадууд 50 жэлэй турша соо областиин хүдөө ажахын хүгжэһэн замые харуулна. Хоёрхон тоо дурдая. 1922 ондо эндэһээ 152 мянган тонно тарян хуряагдаһан юм, харин мүнөө жэлдэ 4 миллион шахуу тонно болоо. Таряашад хотын олохон предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй уулзаба.

(ТАСС).

Һаналаа нэгэдэлгын, хани барасаанай, эб найрамдалай түлөө

«Мүнөө сагай обществын ажалша залуушуул ба өөһэдынгөө эрхын, социальна дэбжэлтын, национальна бэеэ даaһан байдалай, эб найрамдалай түлөө тэдэнэй тэмсэл» гэһэн асуудалтай уласхоорондын конференциин түгэсхэлэй суглаан ноябриин 16-да Союзуудай байшангай Колонно зал соо болоо.

115 ороной залуушуулай 271 национальна эмхиин ба профсоюзуудай залуушуулай хэлтэсэй, тэрэшэлэн уласхоорондын ба тус тус оронуудай 19 эмхиин түлөөлэгшэд, конференциин комиссинуудта дүрбэн үдэрэй турша соо хабаадажа, дэлхэйн ажалша залуушуулай ажабайдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Комиссинуудай элидхэлнүүд соносхогдоо.

Удаа тээнь ВДФМ-эй генеральна секретарь Ален Тэруз ажалша залуушуулай бүхэдэлхэйн уулзалгын түгэсхэлэй мэдүүлгын проектые соносхоо. Энэнь үндэр дуугаар баталагдаба.

Индохитадта США-гай хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй дайнтай дашарамдуулан, дэлхэйн залуушуул ба студентнэртэ ажалша залуушуулай бүхэдэлхэйн уулзалгада хабаадагшадай хандалга бэшэг баһал бүгэдын дуугаар баталагдаа.

СССР-эй залуушуулай эмхиин комитедэй түрүүлэгшэ Г. И. Янаев түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. Конференци өөрынгөө гол зорилго амжалтатайгаар дүүргээ — ажалша залуушуулай ниитэ политическэ үүргын улам ургажа байһые эли тодоор харуулаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ҮНЭН БОДОЛТОЙ ХҮН БҮХЭН БИДЭНТЭЙ ХАМТА ЖАГСЫТ!

Бүхы дэлхэйн ажалша залуушуултай совет залуушуулай һаналаа нэгэдэн талархалгын митинг манай замби түбиин эдиршүүлэй һаналаа нэгэдэлгын, харилсаа холбооной жагсаал болон, ноябриин 15-да Кремльдэхи Съездүүдэй ордон соо үнгэрбэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников митинг нээгээ. Уулзалгада хабаадагшадые, дэлхэйн бүхы ажалша залуушуулые Ленинскэ комсомолой, бүхы совет залуушуулай үмэнэһөө халуунаар амаршалба.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автозаводой хүдэлмэришэн, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүн Анатолий Аркатов, Братцевскэ шубуунай фабрикын хүдэлмэрилэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүн Антонина Антипова гэгшэд империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даaһан байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэгшэ ажалша залуушуулай һаналаа нэгэдэлгэ ба харилсаа холбоое бэхижүүлгэдэ энэ хуралдаанай ехэ удха шанартай байһан тухай тэмдэглээ.

Хани халуунаар, хүндэмүүшээр угтаһанайнь түлөө, уласхоорондын уулзалгые тон һайнаар эмхидхэһэнэйнь түлөө совет арадта, совет залуушуулда, Ленинскэ комсомолдо зорюулагдаһан үнэн сэдьхэлэй баяр баясхалангай үгэнүүд бүхы түбинүүдэй ажалша залуушуулай түлөөлэгшэдэй мэдүүлгэнүүд дотор дурдагдаба.

Митингдэ хабаадагшад бүхы дэлхэйн ажалша залуушуултай һанал нэгэтэй байһанаа элирхэйлээд, хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, бүхэдэлхэйн уулзалгын делегадуудые халуунаар амаршалһан шиидхэбэри нэгэн һаналтайгаар баталан абаа.

(ТАСС).

Японой түлөөлэгшэдтэй уулзаба

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев Россин Федерациин правительствын уряалаар Советскэ Союзда ерээд байһан Хоккайдын губернатор Н. Догакинай түрүүтэй Хоккайдын (Япон) түлөөлэгшэдэй делегацитай ноябриин 16-да уулзаба. Хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо. (ТАСС).

Наран сэсэг, овощ, үрэ жэмэс гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлбэ

Кабардино - Балкариин АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө. ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, гүрэндэ наран сэсэг, овощ ба үрэ жэмэсүүдые худалдаха арадайнгаа ажахын түсэбүүдые үлүүлэн дүүргээ. Бэлэдхэлэй пунктнуудта наран сэсэгэй 26000 тонно үрэһэн оруулагдаа, гүрэнэй худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ, буйлуулан болбосоруулдаг предприятинуудта, хадагаламжын газарнуудта 58500 тонно овощ, 44 мянган тонно үрэ жэмэс тушаагдаа. Городуудта, промышленна түбүүдтэ овощ эльгээхэ түсэб нилээд үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Гүрэндөө хүдөө ажахын продуктнуудые худалдалга үргэлжэлһөөр.

...й Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...Р. И. ШНИПЕРЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ...СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...р 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Бу...СР-эй түсэблэлгын эмхи зургаануудта үнн ...соо һайнаар хүдэлһэнэйнь, республикын эконо...кын хүгжэлтэдэ хабаадалсаһанайнь түлөө эко...эрдэмэй доктор, профессор **Шнипер** Рувим ...е Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре... Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

...дэ хото, Соведүүдэй байшан.
...ой ноябриин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. В. КОРОСТЫЛЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикада социалис хуули ёһо сахиха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй прокуророй орлогшо **Коростылев** Павел Васильевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1972 оной ноябриин 17.

ПЛЕНУМ БОЛОБО

Хяагтын аймагай ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан амжалтаяа мүнөө хэрзэргэ арьбадхажа байнаб. ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ямар амжалтануудаар угтахаяа байнаб, ерэхэ жэлдэ ямар зорилгонуудые бэелүүлхээр хараалнаб гэһэн асуудалнууд КПСС-эй Хяагтын райкомой ээлжээтэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Ф. Елизов** пленум дээрэ элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд аймагай ажалшадай ажалай амжалтануудые дурдаха үедөө дутагдалнууд дээрэ гол анхаралаа хандуулба. Жэшээлхэдэ, «Родина», «Дружба», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудай жэлһээ жэлдэ гектар талмай бүриһөө 20 гаран центнер ороохо хуряадаг байгаа һаань, Ехэ-Нутын, «Пограничный», Хяагтын совхозууд гектар бүриһөө хоёр дахин бага таряа хуряана.

Тиихэдэ Худэриин совхозой, «Родина» колхозой ажалшад гектар сабшалан бүриһөө 40—50 центнер хүрэтэр үбһэ хуряажа, үбэлдөө бардам хүрэхэ бүдүүн тэжээл бэлдэдэг болонхой. Зүгөөр зарим ажахынууд энэ талаар өөдэгүйхэн дүнгүүдтэй. Газар нутагаа эзэн ёһоор хандадаггүй дээрэһээ иимэ ушарнууд дайралдана гэжэ элирүүлэгдээ.

Хяагтын аймагай ажахынууд мяха, үндэгэ, нооһо гүрэндэ тушааха 1972 оной түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхэ байна. Гүрэндэ һү худалдаха түсэб дүүргэлгэдэ гол анхарал хандуулха гэжэ хэлсэгдээ.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** пленумдэ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Пленум зүбшэн хэлсэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталан абаа.

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛИРХЭЙЛБЭ

Партийна организациин ажабайдалда тоосоото һунгалтын суглаан тусгаар һуури эзэлдэг гээшэ. Энэ суглаан дээрэ коммунистнууд коллективэй ажалай дүн согсолдог, бии байһан дутуу дунданууудаа, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирхэйлжэ, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлдог занишалтай.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ оролсоһон Баргажанай адагай загаһанай комбинадай коллектив ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ ажалай муу бэшэ амжалтануудые туйлажа байна. Байгша ондо тэдэнэр предприятиингаа байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе тэмдэглээ һэн.

Комбинадай хүдэлмэри харуулһан хэдэн тоо, баримтанууд. Шэнэ табан жэлэй эхилһээр тус комбинадай коллектив загаһа бариха жэлэй түсэб хоёр жэлдэ удаа дараалан болзорһоонь урид дүүргэжэ ябана. 1971 ондо энэ түсэб октябриин 13-да, байгша ондо—октябриин 16-да дүүргэгдэһэн байна. Табан жэлэй хоёр жэлэй даабариһаа гадуур 2,5 мянган центнер загаһан гүрэндэ тушаагдаа. Мүнөө тэдэнэр табан жэлэй гурбадахи жэлэйнь түсэбөөр ажаллажа, түрүүшынь хахадай түсэб дүүргүүтэй болонхой.

Тэрэшэлэн валовой, товарна продукци үйлэдбэрилгэ, продукци худалдаха жэл бүри ургана, түсэб даабаришье үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Энэ жэлдэ хамта дээрээ 128 мянган түхэригэй олзо абтахаар хараалагдаһан байбал, 9 һарын дүн гаргахада, тэрэнь 149,7 мянган түхэригтэ хүрэнхэй.

Загаһанай консервэ гаргалга комбинадай үйлэдбэридэ гол һуури эзэлдэг, ехэ олзо үгэдэг участок юм. Тиимэһээ комбинадай захиргаан ба партийна бюро тэрэнэй хүдэлмэридэ ехэхэн анхаралаа хандуулна. 9 һарын туршада даабариһаа гадуур 203 мянган условно баанха консервэ үйлэдбэрилэгдөө. Түсэб ба социалис уялгануудай дүүргэлтэдэ эндэ ажалладаг коммунистнууд Л. В. Молотков, Г. Г. Кашлаков болон бусадай хубитань ехэ юм.

Түмэр баанха хэдэг цехэй хүдэлмэри нилээд һайжараа. Тус цехэй хүтэлбэрилэгшэ коммунист Владимир Николаевич Колмаков үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэхэ, технологиинь нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудта бүхы коллективэйнгээ анхаралые хандуулжа, һайн үрэ дүн туйлана.

Партбюрогой секретарь А. М. Питецкий, мүн тоосоото элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн коммунистнууд предприятиин хүдэлмэридэ экономическа шэнжэлэл хэжэ, үйлэдбэридэ бии байһан нөөсэнүүдые ашаглаха асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

Ямар тиимэ хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд комбинадай үйлэдбэридэ бии гээшэб?

Загаһа барилгые хараад үзэе. С. В. Бондаренкын хүтэлбэрилдэг загаһашадай звеногойхидой зунай үедэ 42 центнер загаһа барижа тушаагаад байхада, А. И. Малыгин, К. Б. Ширеторов, К. А. Корнаков гэгшэдэй звенонууд арайхан гэжэ 6—9 центнер гэхэ гү, али 5—7 дахин багые тушааһан байха юм. Загаһа губшаха сагайнгаа хахадыень миин гээһэн болоно. Ажалай журамай һулаһаа, загаһашадай бригада, звенонуудай хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилһэнһөө иимэ ушар тохёолдоо. Ажалай сагые ашаа үрэгүйгөөр хэрэглэхэ ябадалтай шанга тэмсэл ябуулагданагүй. Профсоюзай завком, арадай хиналтын бүлэг ба постнууд, мүн комбинадай таһагууд цех болон участогуудаар ажалай саг ямараар ашаглагданаб гэжэ шалгалта хэнэгүй. Энэ талаар партийна бюро эдэ эмхинүүдтэ эрилтэ табинагүй, өөрөөшье үүсхэл гарганагүй.

Комбинат дээрэ, илангаяа консервын цехтэ оньһожоруулагдаагүй хүдэлмэри олон, бии байһан механизм, түхеэрэлгэнүүд хүсэдөөр ашаглагданагүй. Комбинадай главна механик Ю. К. Комбаров, главна инженер Т. Е. Степанова гэгшэдтэ энэ талаар боломжолхо, хэхэ ажалынь ехэ. Техническэ дэбжэлтын асуудалнуудаар партийна бюро саашадаа саг үргэлжэ һонирхожо байха зэргэтэй.

Партийна хүдэлмэри өөрынгөө удхаар, түхэл маяг ба онол аргаар олон янзын юм. Гол шэглэлынь гэбэл, ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулжа, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, партиин табиһан хараа түсэбүүдые бэелүүлгэдэ үргэн олониитые эдэбхитэйгээр элсүүлхэ хэрэг болоно. Үгэ хэлэһэн коммунистнууд Г. Т. Кашлакова, С. И. Вульфович, Т. Е. Степанова, М. И. Серебряков гэгшэд эдэ асуудалнуудта онсо тогтоо.

Профсоюзна организациин хүдэлмэри суглаан дээрэ шангаар шүүмжэлэгдэбэ. Социалис мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнхэй, загаһашадай ажаһуудалай, культурна эрилтэ хүсэдөөр хангагданагүй. Загаһа барилгын бүхы э... гэр байра заһабарилга... шэнээр эхилһэн ба... (клуб, хүүгэдэй саад, ...ратай гэр) барилгаша... мээр урагшаа ябанагүй.

Тэрэшэлэн комбинадай ...лэдбэри саашадань хү... тэй холбоотой холын ... асуудалнууд тушаа ... дээрэ ехэ хөөрэлдөөн ... Энэ хадаа загаһа ... гые, барилгые ехэ бол... луушуулай дундаһаа ... шадые бэлдэхэ, загаһа... нуур, сөөрэмүүдые ... гэхэ мэтэ асуудалнууд ... но. Мүн участок, бригада... та партийна, комсомол... низацинуудай нүлөө ... шэлүүлхэ шухала.

А. ШИШМ...
КПСС-эй Баргажанай райкомой пропаганда агитациин таһагые ...

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Евгений Григорьевич Курочкин локомотив-вагон заһабарилгын заводой үнинэй хүдэлмэришэн. Дүй дүршэлтэй энэ хүдэлмэришэн СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, 2-3 станок дээрэ ажаллана. Халаанайнгаа даабариис холо үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна, Евгений Григорьевич урлан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ энэ жэлэй эхинһээ хойшо урлан нарижуулгын 3 дурадхал оруулаа, хоёрынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Манай зураг дээрэ БМДК-гай нэгэдэхи мебельнэ цехэй түмэр харуулдадаг станогой дэргэдэ хорёод жэлдэ ажаллажа ябаһан, коммунис ажалай ударник Софья Семеновна Федотовае ажалдаа байхыень харанат. Тэрэ халаанайнгаа нормые 130 процентээр дүүргэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОЛЗО ЕХЭТЭЙ ҺАЛБАРИ

Баясама дүнгүүд. Үүлтэр һайжаруулһанай ... Түрүүшүүлһээ жэшээ абана. *Урдахи зорилгонь ...*

Хамар дабаанай уула орьёлнуудаар саһа бордоһон хуйлана хэбэртэй. Һаяхан лэ алтан намарай шэнжэ шарай үнгэ будагаа буурулаагүй шэнги үзэгдэдэг аад, шубуунай зада үнгэржэ, үбэлэй амисхал газаа хүрэжэ ерэбэ...

Август һарада болоһон аймагай түрүү хонишодой зүблөөн ээлүүдгүй һанаанда орохо. Эндэ Юрөөгэй хонишодой амжалтанууд тухай магтаалай үгэнүүд хэды хэлэгдээ һэм. Тиигээд аймагай хонишодой энэ заншалта зүблөөн дээрэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түлөөлэгшэнэртэ КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг олон зоной альга ташалган, хүгжэмэй нэерээн доро барюулжа байхада гоёшье, баясамааршье байгаа һэн. Үнэхөөр юрөөгэйхидэй амжалтань бага бэшэ: 1972 оной дүнгөөр зуун эхэ хонин бүриһөө 81,6 хурьга түлжүүлжэ, гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө 103,7 процент дүүргэнхэй. Харин нёдондо тэдэнэй туйлалтань бүришье атаархамаар байһан юм.

— Яахадаа хүршэнэрнай манһаа үлүү амжалтатай, туйлалтатай байна гээшэб?

— Юрэдөө бүхы юумэн оролдолго шадабариһаа, эмхи гуримһаа эхитэй гэдэг.

— Гол урүүнь лэ хэлээт. Амжалта туйлалтань хонишодойнь лэ шадабариһаа болоно ха. Һанана бээт, нёдондо зун болоһон аукцион дээрэ республикымнай колхозой дунда Юрөөгэй ажахы шалгаржа, хоёрдохи һуури эзэлээ хамнай.

— Һаяхан аймагайнгаа газетэдэ уншаа һэн түт? Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонин һүрэгүүдые республикымнай тусхай комисси шэнжэлжэ, хаража үзөөд, тэдээндэ ехэл үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байха.

— Мүнөөдэр хүршэнэрнай Улаан тугта хүртэхэл ёһоороо хүртөө. Амжалтань баясамаар. Хонишодойнь ажалай оншо шадабарие һайсахан мэдэжэ абаа һаа, мандашни туһатайл байха...

Нигэжэ Сэлэн-Дүүмын хонишодой, яһала юумэ үзэһэн ажалша малша хүнүүдэй хөөрэлдэхэнь буруугүй байгаа.

Юрөө голой хонишод жэл бүри ажалайнгаа амжалтые хайшан гэжэ арьбадханаб? Тэдэнэй амжалтын нюуса хаанаһаа эхитэйб? Иимэрхүү асуудалнуудта хүн бүхэн аб таһан хэбэртэй. Сэхыень хэлэбэл, энэ асуудал миниишье ухаан бодолые үнихэнэй эзэлдэг болоо һэн. Юуб гэхэдэ, эндэ наймадахи табан жэлэй хугасаа соо хонидойнь тоо 4,5 мянгаар олошоржо, гүрэндэ 7502 центнер эрхим нооһон худалдагдаа һэм шуу.

Шэнэ табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэлэй хугасаа дотор колхозой хонин ажахыда туйлагдаһан үрэ дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, бүришье дээгүүр. 1971—1972 онуудта колхозой зуун хонин бүриһөө дунда зэргээр 80,6 хурьгад, хонин бүриһөө 3,36 килограмм нооһон абтаһан, юрэдөө, бүхы түсэбүүдынь түгэс дүүргэгдэһэн байха юм.

Колхоздо хониной үүлтэр һайжаруулха тушаа хүдэлмэри һүүлэй арбаад жэлэй туршада тусхай түсэбэй ёһоор ябуулагдана. Нютагай эрхэ байдалда тааараха шэрхи бэетэй, нооһо, мяха ехэтэй хонид үсхэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри ахалагша хонишодто даалгагданхай.

— Бидэнэр селекционно—үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие уридшалан хараалагдаһан түсэбэй ёһоор ябуулнабди, — гээд хонин ажахын талаар колхозой зоотехник Александр Бильтуев хөөрэнэ. — Мүнөө ажахымнай үүлтэртэ хонидой 33 процентнь элитнэ, нэгэдэхи классай шанартай юм. Эдэ үүлтэртэ эхэ хонидой дунда зэргын шэгнүүр 49 килограмм, тус бүриһөөнь 4,6 килограмм нооһон абтадаг. Харин зуһаг хонидһоо бүри ехэ нооһон хиргагдана.

Намартаа колхозой мэргэжэлтэд эгээл һайн, шэрхи бэетэй, ашаг шэмэ ехэтэй хонидые шэлэжэ, отаранууды бүридхэдэг юм. Иимэрхүү селекционно хүдэлмэриин ашаа үрэ ехэ.

Жэл ерэхэ бүри Юрөөгэй колхоздо хонин ажалайнь олзо оршо ехэ болоно. Жэшээлхэдэ, хонин ажалай продукциин өөрынь үнэ сэн гүрэндэ худалдаашаһаа нилээд доогуур. Һүүлэй зургаан жэлэй туршада хониной мяханай центнер бүхэнһөө 46 түхэриг, нооһонойнь центнер бүриһөө 235 түхэриг сэбэр олзо оруулагдаа. Гадна ажалайнь харууһа, тэжээлэйнь болон бусад гаргашыень хаяад байхада, жэл соо хонин бүхэн колхоздо арба гаран түхэригэй сэбэр олзо үгэнэ. Энэмнай аймагай зарим ажахынуудай хонин үсхэбэрилгэһөө абтадаг олзоһоо нэгэ хахад дахин ехэ болоно бшуу.

1965 онтой сасуулхада, хонин ажахыһаа ороһон бүхы олзонь, тэрэ тоодо сэбэр олзонь хоёр дахин дээшэлээ. 1972 ондо олзонь 1 миллион 150 мянган түхэригтэ, сэбэр олзонь 470 мянган түхэригтэ хүрөө.

Теэд эдэ бүгэдэ нилээд бэрхэшээлтэй байдалда ...на гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. ...гэхэдэ, хонидынь ... үбһэ тэжээлээр орой... 60 процент хангагдаа...

— Манай хонин ... туйлагдаһан амжалтану... түрүүн хонишодоймнай ... зоригто ажалай, ... дүршэл шадабариин ... гээшэ, — гэжэ колхозой ... рүүлэгшэ Ц-Д. Галсан... дэг.

Энэньшье зүб. Эндэ ...ритай бэрхэ хонишо... Тэдэнэрэй дундаһаа ...дай АССР-эй габьяа... шан, Ленинэй ордент... эй райкомой гэшүүн ... Банзаракцаева тухай ...хаар.

Үнгэрһэн долоон ... гасаа соо дүнгыень ... тоолобол, тэрэ (өөрын... Цыден-Еши Гармажа... 3750 эхэ хони... 3800 хурьга абажа... жүүлһэн, эхэһээ һалга... хурьгадынь дунда зэрг... килограмм татаһан, хо... риһөө дунда зэргээр 4,... лограмм нооһо хайшала... дар суутай юм.

Бутыд Гармажапо... отарынхидтал адли ... нгаа хонин ажахын хү... дэ ахалагша хонишод ... Цыбикдоржиев, Ц. Г. ... ров, Б. Л. Батуева, Т. ... дынеев, Д. Ц. Аюшеев, ... Чойдопов, Б. Д. Булга... лон бусад өөһэдынгөө ... тойхон хубитые ору... байха. Эдэнэрэй олониинь ... рёод-гушаад жэлдэ ... ноор ажаллажа ябана.

Юрөөгэй хонишод ... табан жэлдэ хонин ... 1,5—2 дахин ехэ ... абаха зорилго хараалж... Шэнэ табан жэлэй хоё... соо тэдэнэр энэ хараа ... бэелүүлхын тула яһала ... долго гаргаа. Тэрээн ту... лэгдээ, ерэхэ жэлдэ ... хэ түсэб, социалис уял... даа тэдэнэр тодорхойл...

1973 ондо ниитын ... нин һүрэг 39 мянган ... гэхэ, тэрэ тоодо 18 ... эхэ хонитой байжа, 10... нин бүриһөө 90 хурьга ... жүүлхэ, хонин бүриһөө ... килограмм 650 грамм ... хиргаха зорилго урда... бинхай. Энэ зорилгоо ... дүүргэхэ байһандаа ... бата найдана.

Хонидоо һайн ... тэжээлээр хангахын тула... һэ, һолоомо, зелёнко, ... талханай зүйл, тэрэ... тусхай борсогор холимо... жээл хэхэ завод эндэ ... жа дүүрэхэ дүтэлөө. ... лан һайжаруулагдана. ... дой шэнэ байранууд бүр... нэ.

Ц. БАЛДАН...
«Улаан Сэлэнгэ» газетын редактор... орлогшо.

Мэргэжэлтэ шалгана, дурадхана

ХАРТААБХЫН ҮРЭҺЭ ЗҮБӨӨР ХАДАГАЛХА ТУХАЙ

«Юу таринаш, тэрэнээл хуряажа абахаш», «Муу үрэһэнһөө һайн үрэ бү хүлеэ» — гэжэ арад зоной дунда тон зүб хэлсэдэг. Илангаяа ган гасууртай энэ жэлдэ эдэ үгэнүүдэй сэсэн байһаниинь элеэр харагдаа.

Үнгэрһэн зундаа хура бороогой бага ороһонһоо ургамалнууд жэгдэ һайнаар гараагүй байшоо. Мүн хартаабхынишье эшэ оройтожо гараһан. Май һарада һуулгаһан хартаабхын эшэнүүд июньдэ арай бултайһан байха юм. Тиимэһээ тэрэнэй ургаха болзор нилээд хороогдоһон байна. Баһал шиигэй бага байһанһаа хожомоо хүсэд һайнаар эдеэшээгүй байшоо. Энэнь ургаса хуряаха үедэ элирһэн юм. Хартаабхын хальһан нимгэн, бэлээр шулгаршадаг байгаа. Илангаяа оньһон аргаар тэрэниие илгахада, зөөхэдэ ехээр гэмтэдэг.

Комбайнаар хуряагдаһан хартаабха самосвал автомашинада ашагдажа, томо жэжээрэе илгагдаһанай удаа хүрзөөр автомашинада тээгдэжэ, гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда абаашагдаһан гү, али үрэһэндэ хадагалагдаһан байна.

Зарим газарта бүришье олон дахин буулгагдаһан, ашагдаһан байха юм. Тиигэжэ ехээр гэмтээгдэһэн хартаабха хадагалагдахадаа, бэлэхэнээр гутадаг, элдэб хоротондо эдигдэнэ.

Мүн муу, таагүй байрада тэрэниие хадагалхада бэлэхэнээр гутадаг юм. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхоздо 1800 центнер хартаабхын үрэһэн дороһоо агаарай орохогүйгөөр обоологдошоһон дээрэһээ гутажа захалаа.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хартаабха зүбөөр хадагалха хэрэгтэ анхарал үшөөл багаар табина.

Һаяхан бидэнэр Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудаар ябажа, хадагалагдажа байһан үрэһые үзэһэн байнабди. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоздо хадагалагдаһан үрэһэнэйнь 35 процент отологдоһон, гэмтээгдэһэн байшоо. Энэл уршагһаа үрэһэнэйнь 5 процентһээ үлүүхэниинь гуташоо ха юм. Энэ аймагай «Родина» колхоздо хартаабхынь 24 процент гэмтээгдэшэһэн байжа, үрэһэнэйнь 5,5 процент гутаагдаба. Аймагай бусадшье ажахынууд иимэрхүү байдалтай.

Тиигэжэ һаяхан хадагалагдаһан хартаабха иимэ түргэнөөр муудажа, буритажа, гутажа байна бшуу. Хүсэд эдеэшээгүй хартаабхын ашилһаниинь үрэһэнэйнь дээгүүрэе норошоно. Эдэ бүгэдэһөөл бури бии болоно ха юм.

Газартаа ургажа байха үедөө элдэб үбшэ халдаһан хартаабха хадагалагдахадаа, түргэнөөр үжэдэг байна. Жэшээнь, Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахын «Горплодовоовощторгын» баазаһаа абаһан хартаабхынь 16 процент шахуу үжэжэ, буритажа байна.

Энэ ушарта хартаабхын үрэһые гутаангүй хадагалха гээшэ мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно. Тиимэһээ бии байһан үрэһөө бүхыдэнь нарин һайнаар шалгажа, муунуудыень, буритаһаниинь илгажа хаяха жэшээтэй. Хартаабхын үрэһэ һайнаар, зүбөөр хадагалхын тула үрэһөө хуурай байлгаха хэмжээ абаха шухала. Мүн тусхай вентилятораар хуурай агаар үлеэлгэжэ үрэһэ хатааха арга бии.

Үрэһэнэйнгөө муудаһыень илгажа хаяһаар лэ, тэрэнээ ханаһаа, оёорһоо зайтайгаар түхеэрэгдэһэн байра соо орхёод, тэрээн урууһаа агаар ходо үлеэлгэжэ байха болоно.

Мүн үрэһэнэй шиг татажа абаха зорилгоор тэрэнээ хара таряанай гү, али шэниисын һолоомоор хушадаг. Тэрэшэлэн бусалгагдаагүй избёосхо дүтэ табидаг гуримтай.

Гадна хартаабхые үрэһэндэ хэрэглэгдэхэ корнеплодуудтай суг хадагалжа болохогүй. Хартаабха хадагалжа байһан байра соо хүйтэн, халуунь зохид байлгаха гэжэ оролдохо шухала. Тиимэһээ тэндэ термометр байлгагдажа, агаарай температура тусхай журналда ходо тэмдэглэгдэжэ байха эрилтэтэй.

Г. АНОСОВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.

РОССИИН ЭГЭШЭ ДҮҮ РЕСПУБЛИКАНУУД

ЭРДЭМТЭД ОЛОШОРНО

ОРДЖОНИКИДЗЕ. МГУ-гай эрдэмтэдэй совет Коста Хетагуровай нэрэмжэтэ университедэй багша Р. И. Кусовада хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэ олгобо гэһэн баяр баясхалантай мэдээсэл Москваһаа абтаа. Нютаг хүнүүдынь, хани нүхэдынь, танил талануудынь Раиса Ибрагимовнае халуунаар амаршалаа.

Хада нютагтай, хүдөөгэй бухгалтерай басаган Раиса Кусова бүхы наһаяа эрдэмдэ зорюулха гэжэ үнинэй һанаашалдаг бэлэй. Тиин багшанарай институдай хари хэлэнэй факультедтэ орожо һураа. Энэ басаган немец хэлэ шудалхаһаа гадна, тэрэнэй түүхэ болон хүгжэлтые мэдэдэг болохо, орон нютагтайнь, арад зонтойнь танилсаха зорилго табиһан юм.

Уданшьегүй басаганай хүсэл бэелбэ: институт дүүргэмсээрнь, бэлигтэй бэрхэ басагые диссертаци бэшэхынь тула ГДР эльгээбэ, Лейпцигэй университедтэ тэрэнние баяртай, хүндэтэйгөөр угтаа бэлэй.

ГДР-тэхи һуралсалайн жэл түргөөр, ехэ эхтэйгөөр үнгэрөө. Тиин мүнөө МГУ-гай кандидадай диссертаци хамгаалаад, Орджоникидзедээ бусажа ерэнхэй. Немец хэлэнэй кафедрые даана, ниитын хүдэлмэридэ ехэхэн сагаа зорюулна. Раиса Ибрагимовнагай үүсхэлээр факультедтэнь хүгжэмэй лектори эмхидхэгдээ. Тэрэ студентнэрэй хоорые хүтэлбэрилдэг юм.

Хүдөө ажахын институдай залуу профессор Кайтико Кайсынович Бзаевай ажабадалай зам һонирхолтой. Һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр колхозой почтальоноор удаан хүдэлхэдөө, түрэл осетин-тосхонойнгоо эрхим агитаторнуудай нэгэн ябаа. Удаа тээнь багшанарай институдые заочноор, онсо эрхимээр дүүргээ. Кайтико Бзаев «Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр Баруун Германидахи империализмын социально-экономическа хүгжэлтэ» гэһэн докторой диссертаци дүрбэн жэлдэ бэшэһэн байна. Эрдэмтын шэнжэлгэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

Октябриин эхэ революциин урда Хойто-Осетидэ тон үсөөхэн зон уншажа, бэшэжэ шададаг һааб даа. Харин мүнөө эндэ эрдэмэй 500 гаран кандидадууд, 48 доктор ажаллажа байдаг. Тиин эрдэмэй залуу кандидат Р. Кусова, эрдэмэй доктор, урдань колхозой почтальон байһан К. Бзаев гэгшэд республикын эрдэмтэдэй бүлэ соо хүндэтэ һуури эзэлнэ.

Т. ЕФИМЦОВ,
ТАСС-ай корр.

Яхадта байрын гэрнүүд олоор баригдана

ЯКУТСК. Яхадай карта дээрэ захиргаанай шэнэ тосхон бии болобо. Автономито республикын Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Солнечный гэжэ тосхон городой түхэлтэй хүдэлмэришэнэй поселогуудай тоодо оруулагдаад. Шэнэ поселогой ажалшадай депутадуудай Соведэй түб болгогдоо. Тэрэ мүнөө зургаа мянган зоной ажаһуухаар хараалагдан үргэдхэгдэжэ байнхай. Эндэ хоёр, гурбан дабхар хэдэн арбаад гэр баригдаа, мүн барилгын материал гаргаха комбинат, барилга-хабсаралгын управлени, һургуули, магазинууд, хүүгэдэй комбинат нээгдээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ һуурин тосхонууд Яхадта олоор баригдана. Эндэ жэл бүри арбаад шэнэ һуурин тосхонууд бии болоно. Оронаймнай бүхы хизаар нютагуудай хүнүүд иишэ нүүжэ ерэнэ. Газ гү, али нефть бэдэжэ байһан геологуудай баазада эрзэл, азербайджанецтай, башкиртай, татартай ушархаш. Тиигээд шанаруулгын фабрикануудта, драганууд эрэбэл, Уралай гү, али Дунда Азиин түлөөлэгшэд заатагүй танил талануудшни болохо. Тон түрүүндэ москвагайхид гү, али ленинградайхид барилгашадынь байха. Тэдэнэр лэ дүлии тайга соо Яхадай эгээл залуухан хото — Мирнын эхи һуури табиһан юм. Оройдоол арба гаран жэлэй урда тээ үүсхэлшэ хүдэлмэришэдэй майхануудай байһан газарта алмаз малтагшадай ниислэлэй магистральнууд — Ленинградска проспект, Московско үйлсэ гаргагданхай.

Һүүлэй үедэ манай ороной хүсэлэл оролдолгоор Яхад шэнэ барилгануудай хизаар болонхой. Табяад үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд хойто зүгэй шэрүүн уларилда Вилюйскэ ГЭС барина. Манай Эхэ ороной гушан аха дүү арадуудай хүбүүд басагадай хабаадалгатайгаар газтай шэнэ газарнууд ашаглагдана. Ленск, Мирный гэжэ городууд, Айхал, Удачный, Депутатский, Чернышевский болон бусад олон һуурин тосхонууд — Яхадта һаяшагай нүүжэ ерэһэн хүнүүдэй ажалайнь ашаа мүн.

Д. ДУБЯКИН,
ТАСС-ай корр.

Хамтаараа бэдэрэлтэ хэнэ

ИЖЕВСК. Советскэ Союзай суглуулагдамал команда Ижевскэ автозаводойхидой хабсаргаһан машинануудаар ГДР-тэхи уласхоорондын автораллида хабаадаба. Спортын мүрысөөнүүдтэ зориуулжа тусхайлан бүтээгдэһэн «ИЖ-ралли» гэжэ нэрлэгдэһэн ижевскэ «Москвич» мэргэжэлтэдэй, спортсменүүдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. ДОСААФ-ай ЦК-гай нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаа.

Авторалли бүхэн автомобилиие бүхы талаарнь шалгаһан, тэрэнэй ябасые, узелнуудайнь бүхэ бэхиие туршаһан шалгалта болоно. Ижевскэ машинануудаар мүрысэһэн СССР-эй суглуулагдамал команда уласхоорондын авторалллиин үнгэрэгшэ шатада социалис оронуудай шангай түлөө тэмсэлдэ национальна командануудай дунда нэгэдэхи һуури эзэлээ һэн. Оронойнгоо суглуулагдамал командын нэрэ солые хамгаалһан заводой спортсменүүд мүрысөөнэй бүхы гол шангуудые Удмуртын нииелэлдэ асараа.

ГДР-тэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүд Ижевскын «Москвичта», тэрэниие туршаһан уласхоорондын классай спортын мастер Л. Морозов, спортын мастернууд С. Брундза, Л. Козырчиков гэгшэдтэ хүшэрхэн шалгалта болоо. Удаа тээнь автоспортсменүүд ажалладаг предприятидаа бусажа ерэхэ юм. Технологуудтай, ухаалан зохёогшодтой хамтадаа автомобилиин ээлжээтэ туршалганууд үрэ дүнгүүдые тон нарин шалгаха ушартай. Ижевскэ «Москвич» олоор бүтээн гаргаха технологидо заһабаринуудые оруулха байха.

Ю. КЕДРОВ,
ТАСС-ай корр.

Хандагатайн ... промхозой ... склад манай республикын эгээл ... монь болоно. Т... складта Худан... Хориин, Хандагат... леспромхозууд һ... суудхэдээ хэдэ м... ган кубометр мо... асарагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хандагатайн ... промхозой ... склад харууладагда...

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...П(б)-гэй КОНФЕРЕНЦИИН ПРОТОКОЛНУУД

...-эй ЦК-гай дэргэдэхи ...-ленинизмын институ... толилхоор бэлдэһэн ...б)-гэй юһэдэхи конфе... протоколнууд» гэһэн ...тическэ литературын ... барлан гаргаба.

...(б)-гэй юһэдэхи кон... 1920 оной сентяб... 20-до Москва хотодо Ленинэй хүтэлбэри доро ... үнгэрһэн юм. Тус кон... хадаа Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй түүхэдэ горитой һуури эзэлнэ. Тиихэдэ буржуазно-помещигүүдэй засаг түрэтэй Польшо гүрэнтэй хэжэ байһан дайн сэрэгэй түгэсэһэн тухай ба граждан дайе илалтаар түгэсэхэ тухай асуудал конференци зүбшэһэн, саашадаа партиин зэргэнүүдые улам нягтаруулха, үргэн ниитэ ажалшадтай тэрэнэй харилсаа холбоо бэхижүүлхэ бодото арга замуудые тодорхойлһон юм.

Энэ конференциин протоколнууд анха түрүүн 1920 ондо хуряангыгаар тусхай ном болгон хэблэгдэһэн байгаа. Тиимэһээ мүнөө энэ ном ехэ шухаг аад, угаа хомор библиографическа зүйл болонхой. Энэ шэнээр хэблэгдэн-гаргагдаһан ном болбол марксизм-ленинизмын институдай архивта хадагалаатай байһан стенографическа тоосооной үндэһэн дээрэ зохёогдон бэлдэгдээ юм.

(ТАСС).

ГОРХОНОЙ ҺУРГУУЛИДА

ФОТОРЕПОРТАЖ

Горхоной найман жэлэй һургуулида 263 үхибүүд һурана. Тэндэ 18 багшанар хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда мэдээжэ болоһон багшанар олон. Жэшээнь, Любовь Дмитриевна Лобыцина, Минура Латыповна Валеева гэгшэд суутай болонхой. Залуу багша, ВЛКСМ-эй гэшүүн Минура Латыповна хоёр жэлэй саада тээ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физико-математическа факультет һайнаар дүүргэээд, мүнөө математикаар заана.

Горхоной һургуулида алишье талаараа 4-дэхи класс түрүү һуури эзэлдэг. Тус класста 31 һурагшад һурана.

— Манай һургуулида олон яһатан: буряад, ород, татар, мордвин, украин, белорус, осетин, немец һурагшад бии,—гээд һургуулиин директор Людмила Дашиевна Дабаева манда хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: математикын багша М. Л. Валеева; 4-дэхи классай һурагшад ээлжээтэ хэшээлдээ; 2-дохи классай отличнигууд Лена Чулкова (баруун гарһаа), Таня Матвеева.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ЭРХИМЭЭР АЛБАЯА ЯБУУЛХЫЕНЬ УРЯАЛНА

Буряадай АССР-эй МВД-гэй политико-хүмүүжүүлгын талаар таһагай хэблэһэн плакадуудай гол темэнь «СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ эрхимээр алба хэхэ» гэһэн удхатай.

Прибайкалиин аймагай Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай участково инспектор нүхэр А. Бурмакинай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай плакадуудай нэгэндэ зураатай. Тэрэнэй даадаг участок дээрэ үнгэрһэн жэл гараһан бүхы гэмтэ ябадалнууд элишэлэгдэжэ, зэмэтэ нюурнууд хэһээгдээ. Олониитэ зонтой нягта холбоо барисаатай, һэргылэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг дээрэһээ милициин ахалагша лейтенант Бурмакин ажал хэрэгтээ һайн амжалта туйлана.

Хуули гурим хазагайруулхаар һэжэглэгдэдэг хүнүүдтэй тэрэ уулзажа хөөрэлдэдэг, жаяг журамайнь хойноһоо хинан адагладаг. Үнгэрөөшэ жэл зуугаад гаран тиимэ хөөрэлдөө, уулзалгануудые хэһэн, хүдөө тосхонойхидой хамтын дүрбэн суглаа татаһан, өөрынгөө хүдэлмэри тухай ажалшадай урда зургаа дахин тоосоо хэһэн байна.

Гүрэнэй автомобильна инспекциин харгы замай хиналтын ахалагша инспектор, милициин младша лейтенант нүхэр В. Степановай эдэбхитэй һэргэлэн хүдэлмэридэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдкомой ОВД-гэй үхибүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй, Хяагтын ОВД-гэй дэргэдэхи ведомствэнүүдэй гадуурхи харуулай таһагай коллективэй дүй дүршэлые согсололгодо плакадууд зорюулагданхай.

«Үсэд нэтэрүүгээр», «Халуун мүрөөр», «Хэдыдэшье бэлэн», «Харюусалгатай харуулда», «Оршон тойронние хёрхоор адаглан», «Паспортна албанай бэрхэшүүл» — нимэнүүд юрэнхы гаршаг доро ниитын гурим эрхимээр сахидаг хүнүүдэй ажал хэрэгүүд тухай плакадуудай нүгөөдэ нэгэ номерто уншанабди.

Плакат бүхэн һайн удхатай, зохидоор шэмэглэгдэн хэблэгдэнхэй, милициин хүдэлмэрилэгшэдые Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэхыень идхан уряална.

П. КАЗАРИНОВ.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА — ТЕЛЕГРАФ — РАДИО

...лиин, Кубын ...мпартинуудай ...тэлбэрилэгшэдэй ...зalgа

...АВАНА. (ТАСС). Чилиин ...унис партиин Генераль... секретарь Луис Корвалан ...да айлшалгаяа дүүргэбэ. ...айлшалха үедөө тэрэ Ку... Компартиин ЦК-гай Нэгэ... секретарь, Кубын Рево...онно правительствын Фи... Кастротай, Кубын пар...и бусад хүтэлбэрилэгшэд... уулзажа, Кубын ба Чи... Коммунис партинуудай ...саа холбоондо хабаатай ...лнуудаар хани ёһоной ...лдөөнүүдые хэһэн байна.

...АВАНА

...КОРВАЛАНАЙ ...СС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

«Шэнэ общество бай...ын, национальна бүхы ...гуудые орондоо бусаал... түлөө Чилиин арадай ...эдэнь, социалис оро... түбхын түрүүлэн Со... Союз, уласхоорондын ...мэришэнэй хүдэлөөн, ...ин Америкын олохон ...удай правительства..., парламентнууд тэдэ... шууд дэмжэнэ», — гэ... Чилиин Коммунис пар... Генеральна секретарь ... Корвалан мэдүүлбэ.

... Корвалан пресс-кон...нци дээрэ үгэ хэлэхэ... Чилидэхи политическэ ...н байдалые элирхэйлэн ...хэлэлгэдэ гол анхаралаа ...улба. Уласхоорондын ... хүсэнүүд, түбхын ...дэ США-гай империа...ууд харата ябуулгануу... ...үүлэй үедэ улам эдэб...лжэ, Чилиин прави...твые унагааха һэдэлгэ ...һан байгаа гээд тэрэ ...элэбэ.

...анай зэбсэгтэ хүсэнүүд ...ительстватай, хүдэлмэ...н анги ба ороной бүхы ...шадтай хамта эдэ бүхы ...энүүдтэ, харата ябуул...дта шанга харюу үгэ... байна.

...лиин арадай заабол ила...һандань этигэн найда... Луис Корвалан элир...н мэдүүлээ.

...лагашадай ниитэ ...ональна буһалгаан

ТАСС

...лиин 1 миллион 200 ...н барилгашан нояб... 16-да ниитэ националь...алгаа эхилбэ. Ажал...арга боломжыень, ажа...лыень һайжаруулха ...э табина.

...рэнэй ЭНИ, ИРИ гэжэ ...олинуудта хабаатай ... болбосоруулгын ...иятинуудай 200 мян...үдэлмэришэн 4 часай ...аа соносхоо.

...лиин промышленна ехэ ...тэ—Милан, Неаполь, ... Таранто ба бусад хо...дта буһалгаанай тэм...ыгэрбэ.

...гай» гэһэн үгэ Япон...э дэлгэрэнхэй. Энэ ... байгаалие, хүниие ...жо байгаа агаар бу...дажа байна гэһэн уд... Японой олохон горо...а агаарынь ямаршье ...жүүрһээ үлүүгээр ...агдана. Томо томо ...шленна түбүүдтэ ду...анда хэншье оймодог... Юуб гэхэдэ, химическэ ...удай гаргаһан элдэб ...й зүйлнүүд уһа руу ...ажа, агаарта гаргагда...дэг.

...РАГ ДЭЭРЭ: Когава ...турын загаһашад хи... заводуудай гаргаһан ...ухай зүйлнүүдээр ...арлалгада эсэргүүсэн ...вкодо гараад байна. ...ТАСС-ай фотохронико.

ВАШИНГТОН

АТОМАЙ ХҮСЭ—АМГАЛАН БАЙДАЛДА

ТАСС

Дэлхэйн энергетическэ элшэ хүсэнэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ядерна хүсэнэй хэхэ үүргэдэ зорюулагдаһан уласхоорондын конференци Америкын ниислэл хотодо боложо байна. Олон оронуудай эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, үмсэ компанинуудай түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсана.

СССР-тэхи атомай элшэ хүсэ хэрэглэхэ гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Петросьянц Советскэ Союзда атомай элшэ хүсэ хүгжөөлгын гол шэглэлнүүдтэ зорюулжа элидхэл хэбэ. СССР-тэ атомна электростанцинуудые бариха үргэн ехэ программа тухай тэрэ конференцидэ хабаадагшадта хөөрэһэн байна. Совет проектнүүдээр атомна электростанцинууд Болгарида, ГДР-тэ, Венгридэ, Польшодо, Румынида, Чехословакида, Финляндида баригдажа байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Термоядерна реакциие ашаглажа һураа гээшэ һаань, хүн түрэлтэнэй урда үргэн ехэ арга боломжонууд нээгдэхэ байна гэжэ А. М. Петросьянц хэлээ. Энэ асуудалые шиидхэхын тула эрдэмтэд нягта харилсаа холбоотой байха зэргэтэй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Бүхы оронуудай, тодорхойлон хэлэхэдэ, Советскэ Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй уласхоорондын нягта харилсаа холбоон ядерна элшэ хүсэ амгалан байдалда хэрэглэхэ арга олгохо байха гэжэ А. М. Петросьянц найдажа байһанаа мэдүүлээ.

НЬЮ-ЙОРК

Худалдаа наймаа хүгжөөхын түлөө

ТАСС

Совет-американ худалдаа наймаа хүгжөөхэ шухала гэжэ США-гай Гадаадын худалдаа наймаанай национальна соведэй жэл бүри зарладаг съезд дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Дэлхэйн оронуудай худалдаа наймаа эрхилдэг 2 мянга гаран түлөөлэгшэд съездын хүдэлмэридэ хабаадалсахадаа, США-гай ба СССР-эй хоорондын худалдаа наймаае үргэдхэхэ шухала гэжэ элирхэйлһэн тогтоол абаа.

ГАВАНА

МНР-эй түлөөлэгшэд Кубада

ТАСС

Кубын КП-гэй ЦК-гай ба Революционно правительствын уряалаар эндэ ерэһэн МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалтай Кубын хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилбэ.

Ю. Цеденбал, тэрэнэй хүтэлбэрилжэ ябаһан делегациин бусад гэшүүд Гаванын шэнэ район — Аламарта ошожо, ниислэлэй предприятинуудай хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгүүдтэй танилсаһан байна. Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро тэдэниие үдэшэн ябалсаа.

Эндэ болоһон митинг дээрэ Ю. Цеденбал үгэ хэлэхэдээ, орон дотор гэр байрын барилгануудые үргэнөөр хэхэ тухай парти, правительствын уряада харюусаһан Гаванын ажалшадай үүсхэлдэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Энэ барилга Коммунис партиин хүтэлбэри доро Кубын арадай туйлаһан асари ехэ амжалтануудай гэршэ жэшээ болоно гээд тэрэ тэмдэглэһэн байна.

ДЕЛИ

Аша үрэтэй харилсаа холбоон

ТАСС

Индиин замбуулинай шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ эмхиин ба СССР-эй Наукануудай академиин хоорондо хэгдэһэн хэлсээнэй үндэһөөр Индиин эрдэмтэд ба инженернүүдэй зохёон бүтээһэн Газарые тойрон дабшадаг хэмэл одон совет залан шэглүүлэгшэ ракетын туһаламжаар совет космодромһоо табигдаха байна гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди парламентын арадай палатада мэдүүлээ.

ЛОНДОН

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ Куангчи, Куангнгам провинцинуудта болоһон байлдаануудай үеэр Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд удаа дараалан амжалта, илалтануудые туйлаба.

Сайгон шадар, Меконг мүрэнэй адагта шанга тулалдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Сайгонһоо баруун-хойгуур хорин километртэ байдаг сэрэгэй Кучи гэжэ баазые Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй артиллериин подразделенинүүд һамна бута буудаһан байна.

Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудые американ-сайгон авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо үргэлжэлһөөр. Ноябриин 15-да демилитаризованно зонын урда нютагуудта, Урда Вьетнамай хойто провинцинуудта доботолбо. Энээндэ хабаадалсаһан стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд эдэ районуудта хэдэн мянгаад тонно бомбо хаяа.

Домбото губи талын хойто, урда хубинуудта эшээлһэн хархис хүсэнүүдтэ Лаосой Национально-сүлөөлэлгын армиин подразделенинүүд шанга сохилто хэнэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Ноябриин 11—12-то Тхузаумот провинцида болоһон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай 100 гаран солдат, офицерые хүлһөөнь буулгаа, 3 самолет буудажа унагаагаа. Ноябриин 9-һөө 12 хүрэтэр Меконг мүрэнэй адагтахи Митхо провинцида болоһон байлдаануудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд дайсанай 200 гаран солдадые хүлһөөнь буулгаһан, шархатуулһан байна гэжэ Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентство мэдээсэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ШУХАЛА УДХАТАЙ АСУУДАЛНУУД

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн Политическэ комитедтэ буу зэбсэг хуряалгын асуудалнууд зүбшэлэгдэбэ. 105 ороной делегадууд эдэ асуудалнууд тухай һанамжаа хэлээ.

Буу зэбсэг хуряалгын асуудал зүбшэлхэ бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай дурадхал олоной анхарал татаба.

Нэгэдэхи комитедтэ үгэ хэлэһэн хүнүүд энэ дурадхалые бүрин дэмжээ. Буу зэбсэг хуряаха бүхэдэлхэйн конференциие ойрын 1,5—2 жэлэй хугасаа соо зарлабал, таарамжатай байха гэжэ делегадуудай олонхинь тэмдэглээ.

Химическэ зэбсэгүүдые хорихо тухай конвенциин хамтын проектые комитедэй үзэмжэдэ табиһан социалис оронуудай үүсхэлые делегадууд мүн лэ дэмжэһэн байна. Энэ проект хэлсээ туйлалгада таарууу үндэһэ һуури болохо гэжэ Египедэй Араб Республикын делегат тэмдэглэбэ. Делегадуудай олонхи тэрэнэй һанамжые дэмжээ.

Атомай хүсэ хэрэглэхэ уласхоорондын агентствын элидхэлые зүбшэлгын үедэ ГДР-ые газаашалхагүй гэһэн асуудал табигдаа. Энээнһээ уламжалан, промышленна талаараа ехээр хүгжэһэн орон мүнөө болотор агентствын хүдэлмэридэ хабаадалсанагүй.

Буу зэбсэг хураалгын асуудалнууд тушаа тогтоолой проектые комитет мүнөө бэлдэжэ байна.

«Уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй ба ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хэтэдэнь хориохо тухай» Советскэ Союзай дурадхаһан асуудалые Генеральна Ассамблейн пленарна заседанинууд дээрэ зүбшэлэгдөө. 30 шахуу ороной түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, энэ үүсхэлэй хаһа саг соогоо гаргагдаһан, шухала удхатай байһыень тэмдэглээ.

ЛОНДОН

Лондон ошобо

ТАСС

Хитадай Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Цяо Гуань-хуа Англиин правительствын уряалаар Лондондо ерэбэ. Һаяхан Пекин ошоод бусаһан Англиин гадаадын хэрэгүүдэй ба холбоото нацинуудай хэрэгүүдые эрхилдэг министр А. Дуглас-Хьюмтэй тэрэ хөөрэлдэхэ юм ха. «Юрэнхы дэлгүүртэ» Англи орохо тухай асуудал Лондондо зүбшэлэгдэхэ юм гэжэ Англиин хэблэл тэмдэглэнэ. «Юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин оролго тэрэниие экономическа нэгэдэлһээ сэрэгэй-политическэ бүлэглэл боложо хубилхыень түргэдхэхэ байха гэжэ Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд бодомжолно ха. Сэрэгэй-политическэ бүлэглэлэй байгуулагдахадань, Европодохи түгшүүрилые һулаpуулха ябадал зогсоогдожо, Европын оронуудай хоорондохи эб эе таһарха байна.

ПАРИЖ

Ээлжээтэ заседани

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөнэй ээлжээтэ, 167-дохи пленарна заседани Клебер авенюдэхи Уласхоорондын конференцинүүдэй байшан соо болобо.

ЮРЫН ХҮН ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

СТАНЦИИН ДЕЖУРНА

— Наушки станци зорижо гараһан пассажирска поезд нэгэдэхи зам дээрэ тогтоно. Эндэ хоёр минута соо зогсохо, — гэжэ радиогоор соносхоходонь, түмэр замай Саянтын станцида поезд хүлеэжэ байһан хүн зон чемодан, сүүмхэнүүдээ барижа, перрон дээрэ гаранад. Дүшөөд наһанай, гартаа шара тугханиие бариһан эхэнэр түмэр харгын хажуудa зогсоод, ямаршьеб даа тэмдэгүүдые үгэнэ. Хэдэн олон вагонуудые шэрэһэн тепловоз гүйдэлөө аалидхаһаар зогсошобо. Хүн зон бушуухан лэ поездо һуунад. Түмэр харгын дэргэдэ зогсоһон эхэнэр шарахан тугаа үргөөдхибэ. Тепловоз хонгёо шангаар хуугайлан дохёо үгөөд, замаа үргэлжэлүүлбэ.

Түмэр замай Саянтын станциин дежурна Нина Маркеловна Селиверстова поездын хойноһоо хараад дуугайхан зогсоно. Арбан долоон жэлэй туршада энэ станцида хүдэлнэ. Энэ саг соо ашаа шэрэһэн, пассажирска хэды олон поезд угтаа, үдэшөө гээшэб! Дежурнын ажал тон харюусалгатай. Поезднуудые минута, секунда соошье һаатуулха ёһогүйш. Шадаал һаа, түргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Нина Маркеловна Селиверстова ажалдаа наринаар хандадаг. Тэрэнэй гэмээр нэгэшье поезд графигһаа гээгдэдэггүй байха юм. Нина Маркеловнагай оролдолго шадабариһаа боложо, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, шахтоуправлениин, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудай ажалшадта шухала хэрэгтэй ашаан саг болзор соогоо хүргэгдэнэ гэхэдэ алдуу болохогүй.

Нина Маркеловна Селиверстова олон жэл шударгыгаар хүдэлжэ, коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн зорилготойгоор дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байха юм. Тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байнхай. Түрүү ажалшанһаа жэшээ абаха гэжэ оролдоһон бэшэшье хүдэлмэришэд ажалдаа амжалта туйлана. Станциин хүдэлмэрилэгшэд Н. Добрынина, Т. Ушакова, А. Орлова гэгшэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана.

Ш. БАДМАЕВ.

Бэрдий Мунгонов

БАЯН ЗҮРХЭН

Романһаа хэһэг

1.

Зунай богони һүни. Зунай һүүл һарын барагдажа байһан үе. Һүниин тэнгэй үнгэржэ байха үеэр баригдажа дүүрэжэ байһан шэнэ гэрэй харанхы арада хара хүн тэнииижэ, ойрохи модон баханадаал адли хүдэлхөө болишоод, оршон тойроной абяа шэмээе ойро зуура шагнаархан байтараа, һөөргөө бүхыжэ, хашаагай захаар сүмөөхэн һайбарлаад, харша дээгүүр бүгтэрэн саананъ унаад, һүниин дундуур һүүдэлзэн шоно гарюуһан шэнги, харанхы бараантай ниилэжэ, харагдахаа болин талииба. Харата хэрэгээ бэелүүлһэн хара сэдьхэлтэй, хоёр хүлтэй арьяатан этэгээд бушуухан эндэһээ холодобо.

Ташарта түрүүлэгшын гэр дүрэжэ байба.

Хорёод, гушаад онойхидол ангинуудай хоорондо бэшэ, хүнүүдэй хоорондо хёморол гараба гээшэ ха.

Огторгой туласа гал дүлэн хүүен соробхилжо, тортогтой хара утаан һүрөөтэйгөөр мушхарна. Галай хомхой улаан хэлэнүүд дабирхайлиг модотой шэнэ гэрэй ханануудые, һая можо һуулгагдаһан сонхонуудые, гоё верандатай үүдэнүүдые абааштайгаар долёоно. Найман метр утатай, зургаан метр хахад үргэнтэй, үшөө хоёр метр хахад үргэн верандатай, үндэр һайхан армагтай, шифер сагаан хушалтатай гоёл гэр байгаал даа. Үнэхөөрөөл үндэр сагаан үргөө. Уһаар дулаасуулдаг түхеэрэлгэ оройдоол үсэгэлдэр табигдажа дүүргэгдээ һэн. Гансал шэрдэхэ, пеэшэн табиха үлөөд байһан юм. Теэд мүнөө... Хараа байса харлажа хүүршэжэ, гал дүлэндэ эдигдэжэ дууһажа байна.

Түймэрэй улаан гал Ташар тосхониие гэрэлтүүлнэ, ута богони, һарюу гажуу һүүдэрнүүдые һэргээн, һүрөөтэй аймшагтайгаар туялатуулна.

Гонзогоршог ута нюуртай үндэр сагаан хүн шатажа байһан гэрэй ойро бии боложо, бахардан зогсошобо. Түймэрэй улаан гэрэлдэ түрүүлэгшын шарай барайжа, зэд хүрин үнгөөр толотоно. Хайрата нүхэр Долгормаань ойронь гүйн ерэжэ, баруун гартань аһалдан, сорхирео уйлаба, хашхарба:

— Юу хаража байгаа хүмши-и?!. Хүдэлы-ыш байраһаа, унтараалгы-ыш!.

Хоёр ехэ үхибүүдынь хажуудань гүйлдэн ерээд, нүхэнһөө сошожо гараһан зумбараануудтал, аймхайгаар бэлтэгэшэлдэн, шэшэргэнэлдэн байнад. Хуһанай үнжэгэн зөөлэхэн набша мэтээр зүрхэ сэдьхэлыень һабигашуулан шэшэрүүлһэн баһа нэгэ бэрхэтэй хүндэ түгшүүрил, баһа нэгэ хэсүү ехэ бэрхэшээл тэдэнэй гүлмэр залуу наһанай зам дээрэ тудажа ерэбэ хаям даа, баарһад, Энээнэй урда тээ түрэһэн эхэнь наһа баража, тэдэнэй ажабайдалда саглашагүй ехэ гай гашуудал асараа һэн. Яаха даа, яаһандань иимэ хүндэ хэһээлтэнүүд тэдэнэй толгой дээрэ бууажа, үнжэгэн залуу ами наһыень тамалба, зобообо гээшэб даа? Ганса эдээниешье хайрлажа, гал бариһан хүн гараа татахаа яагааб?... Мүнөө түрэһэн эсэгэнь оршолонто юртэмсын хамаг бүхы хашалан зоболонгһоо, гай тодхорһоо, хамаг бүхы аюул бэрхэшээлнүүдһээ тэдэнээ аршалан хамгаалха гэһэндэл, зүүн гараараа бүрбылдэтэр тэбэрин, дороһоо абажа һанаа алдаад, нэгэшье алхам байраһаа хүдэлбэгүй. Юрэл шүдэниинь шангаар зуугдашоод, шанаагайнь шүрбэһэнүүд оболзон хүдэлжэ байба. Ойгуурнь ута богони һүүдэртэй уладууд һаарагашалдан, хашхар хуугай табилдажа, диилдэхээ болиһон гал түймэртэ дэмышье һаань хүнэг хүнэгөөр уһа хаяна. Уһаниинь гэрэй модондо хүрэнгүй шахуу, сортоотойгоор мушхарһан гал дүлэн соо шаард гэжэ гансата уурал болоод, олон түмэн одо мүшэдөөрөө сабшалаагүйгөөр гэтэжэ, сүхэрэнгээр жэхышэһэн огторгойдо үүлэ манан боложо дэгдэшэнэ. Түймэрэй сууряан агшан зуура таража, Ташарай зон ташараараа эндэ сугларaa.

— Хүдэлыш үгы-ы, нэгэ юумэ хы-ыш!.. — Долгормаа шаад байса хашхаран, дахин Жамбынгаа хамсыһаа үгзарба, байра дээрээ тогтожо ядан, тэсэ яданяар, игсуудангяар амилба.

— Унтараагдахаа болёо... Дан хожом болошоо...—Жамба арай дуулдахаар гүбэд гээд, хүнэгүүдые барижа ябажа гүйлдэһэн, тархи түрүүгээ алдаһан уладууд тээшэ эрьежэ:— һургуулинингаа байшангые абарагты! Наагуурхи хорёо хашаануудыень задалагты! — гэбэ.

Хайран шэнэ гэрэйнгээ дүрэжэ, яахын аргагүйгөөр һүнэжэ дууһажа, үнэһэн тоборог боложо байһанда хара буужа, хорото могойдо хадхуулһандал, уушха зүрхөөрөө улаан шуһа урадхуулан, урагша хойшоо унажа байжа уйлаһан бархирһан, абашагүй ехээр гомдоһон голхорһон Долгормаа Жамбынгаа ээмһээ бажуулдажа, тэндэ амиды хүнэй галдуулжа байһанһаа өөрэгүйгөөр һаналжа, гал улаан дүлэнэй гал зууран соробхилхые эльбэдүүлэнги дэмырһэн нюдөөр гэтэшоод байба. Иимэ ехэ гай тодхорто дайрагдаһан Долгормаа шэнэ һайхан гэрэйнгээ яагаад, ямар ушар шалтагаанаар шатаһые, өөрынь аза талаангүй үйлэ хубиин шаасалангаар гү, муу дотортой хүнүүдэй харата һанаашалгаар гү галдуулһые ойлгоогүй, ойлгохошье шадалгүй байгаа һэн. Тиин байтараа гэрыемнай сохом хүн галдаа гэжэ гэнтэ ойлгон гэхэдээ, зутар ехээр залд гэһэндэл гү, али гансата нойрһоо һэриһэндэл болоод, бархираан соогуураа бүгэдэ зоной дуулахаар, шашханги нарихан хоолойгоор шаад байса хашхарба:

— Үйлөө харлаһан ташарайхин!.. Үхэл таниие дайрууажан!.. Яяр яндан нютагтатнай яахаяа ерээ гээшэ һэмби-иб?!

Уладууд гайхаһан сүхэрһэндөө байра-байра дээрээ хүдэлхөө болин зогсошобо. Холоһоо харахада тэдэнэр түймэрэй гэрэлдэ барбайлдажа, айхабтар һүрөөтэйгөөр харагдана. Ай, ян гэжэ хари! Таамагаар хэлэгдэһэн үгэнүүдтэ ташарайхин зэбүүрхэн алдабал хаш. Теэд ушар удхыень хүсэд ойлгоогүй, гомдоһон голхорһон эхэнэрэй мэдэрэлгүй дэмы хашхараан гэжэ һанаһан тула шэмээгүйгөөр үнгэргэбэ. Эдэ үгэнүүдэй зутар хоротойгоор хэлэгдэбэшье һаа, иимэ ехэ гал аюулай ээрхэжэ байхада тэдээндэ үлүүсэ ехээр анхарал хандуулха сүлөө забда хаана хэндэ байхаб даа.

Хани нүхэр Жамбань баггүн ехээр барагад гээд, ара нюргаараа сошонгёо хүйтэ даалгаад, Долгормаагаа аһан шадалаараа дала мүрнүүдһээнь һэжэрэн, шүдэнэйнгөө забһараар мэгдүү түргэнөөр дуугарба:

— Болин-иш даа, Долгормаа, инхэдээ яажа байна гээшэбши?!. Үбэштэйрөө гүш?!. Мэдээ орыш!..

— Эдэнэйш нэгэн галдаа ха юм-м!.. Шинии бузар булай юрөөгэйхинэй нэгэн! — Долгормаа улад зон тээшэ гараараа занган, амяа абажа ядаһандал, амаа ехэ ехээр ангалзуулан, игсууданги бүглүүгээр абяа гараба. —Ши бидэ хоёрой ниилэһэндэ анханай дурагүй... Шамайгаа намда ходо жүтөөрхэд г...

— Бү тиигыш даа, Долгормаа. Нэгэ муу амитанай галдахада булта юрөөгэйхин гэмтэй бэшэ ха юм. Ойлгыш, нүхэр, — гэжэ Жамба аргаахаанаар һамгаяа аргадаба.

— Үгы-ы, үгы-ы, сугтаа байжа шадахаа болёобди!.. Хахасаа һаамнай дээрэ.. Ноёхондом абаашажа үгэлши даа намайе...

— Хэрэггүй юумэ бү дуугара, Долгормаа. Номгоро, сэдьхэл зүрхөө шангаар бари. Гэр дүрөө хадаа дүрөө, дахин шэные бүри һайнаар бариюулна бэзэбди. Ошожо унтагты, амарагты, һалахаяа һалаһан юумые хаража, юундэ бэеэ тамалжа байхатнайб. — Жамба һэргэлэнээр дуугархые оролдон, һамга, үхибүүдээ аргадаад, гэр тээшэнь хүтэлэн һагад туужа, арай хүрыхан ябуулба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ТӨЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

■ Ухибүүдые хүмүүжүүлгын асуудал.
■ *Уран шүлэг, басни.*
■ Арадай аман үгын абдарһаа.

НЭГЭЛ ХЭРЭГ БҮТЭЭНЭБДИ

(СУГЛААНҺАА МҮНДЭЛҺЭН БОДОЛНУУД)

Һуралсалай нэгэдэхи четверть дүүрээд, һурагшад намарайнгаа ута амаралтада гаража амараад, дахин хэшээлдээ сугларaад, һуража байна гээшэ ааб даа. Ямар амжалта туйлагдааб, юумнай дутуу дунда байнаб гэһэн дүн алишье һургуулида гаргагдана ёһотой.

Тиимэ дүн Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулида четвертиин дүүрэмсээр гаргагдажа, түрэлхидэй суглаан дээрэ элидхэгдээ. Тус һургуулида республикын хүдөө нютагуудһаа ерэһэн үхибүүд һурадаг. Олонхидынь — малшадай хүүгэд. Тиимэһээ «Республиканска интернат һургуули» гэжэ дэмы нэрлэгдэдэггүй.

Эндэ бүхы дээрээ 487 һурагшад ном үзэдэг. Нэгэдэхи четвертиин эсэстэ 1-дэхи, 9—10-дахи классуудай һуралсалай дүн гаргагдаагүй. 2—8-дахи классуудай дүн хаража үзэхэдэ, һурагшадай 99,5 процентнь һуралсалай четвертиие амжалтатайгаар түгэсхэһэн байна.

Ондоогоор хэлэхэдэ, бүхы һурагшадайнь 352 үхибүүдэй дүн гаргагдаа гээшэ ааб даа. Тэдэнэй 104-ниинь «4», «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һураһан байна. Энээниинь процентээр абажа харабал, 29 болоно. Харин нёдондоной һуралсалай жэлэй нэгэдэхи четвертиин түгэсхэлдэ эрхимээр, һайнаар һурадаг һурагшадайнь тоо 24 процент һэн.

Жэл бүри амжалтань дээшэлжэл байна гэжэ тэмдэглэхээр. Хэдэн жэлэй урда тээ жэл бүри шахуу 15—16 хүн нэгэ класстаа хоёр дахин һуудаг байһан юм. Харин мүноо 1—2 хүн лэ нэгэ класстаа дахин үлэнэ.

Ямар зорилго үшөө табигданаб? Һурагшадай һуралсалые, тэдээндэ ном заалгын шанарые улам бүри һайжаруулха шухала.

Тиигэхын тула бүхы арга боломжо энэ һургуулида бии. Багшанарынь бэрхэнүүд, шадабаритай болоһон зон. РСФСР-эй, БурАССР-эй һургуулинуудай габьяата табан багша, арадай гэгээрэлэй отличнигууд тус коллективтэ бии.

Гадна бүхы предмедээр һуралсалай кабинедүүд эмхидхэгдэнги. Зарим предмедээр, жэшээнь, математикаар, ород хэлээр хоёр-хоёр кабинет бии. Бүхы кабинедүүд техническэ хэрэгсэлээр зэбсэгжэнхэй. Тиихэдэ техническэ хэрэгсэлэй тусхай кабинет бии юм.

Техническэ хэрэгсэл хэшээлдэ һайнаар хэрэглэгдэдэг. Һуралсалай фильмүүд саг үргэлжэ абтажа, һурагшадта харуулагдадаг.

Бүхы предмедээр кружогууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ кружогууд тусхай расписаниияар хүдэлдэг.

Һурагшадай уран шадабаринe, талаан бэлигые хүгжөөхэ зорилготой кружогууд олон. Жэшээнь, хоорой, хүгжэмэй инструментын, хореографическа, техническэ кружогууд, спортивна секцинүүд хүдэлнэ. Соёлой институдай, хүгжэмэй һургуулиин багшанар, бусад бэрхэ мэргэжэлтэд тэдэ кружогуудые хүтэлбэрилнэ. Һурагша бүхэн 2—3 кружогто хабаададаг байна.

Мүн баһал һурагшадай ниитын эмхи багшанарай найдамтай түшэлгэ болоһо үгэдэг. Бүхы һурагшадай 96 хүн ВЛКСМ-эй гэшүүн, 256-ниинь — пионернүүд.

Гэхэ зуура хэршье ехэ нэрэ солотой багшанар хүдэлэг, хэршье һайн тухеэрэлгэтэй кабинедүүд байг, хэршье олон кружок тоологдог, зүгөөр һурагшадай ооһэдынь оролдоогүй һаа, ямар амжалта туйлагдахаб даа? Хэрбээ үхибүүнэй ном үзэхэ һүзэггүй байбалнь, ямаршье бэрхэ багшын зааһан юумэ шэхэнэйнь мэнгээрһөөшье дайрангүй хосорхо бшуу.

Тиимэһээ интернат һургуулида һуража байһан хүүгэдтэеэ уулзаха бүхэндөө түрэлхидынь тэдэнэйнгээ һураха хүсэлые бадаруулха зорилготой. Тиимэ ойлгуулламжа түрэлхидэй зүгһөө аргагүй хэрэгтэй даа. Хэршье ухаа орожо, өөрын бодолтой болоошье һаа, үхибүүд гээшэмнай үхибүүд лэ хаям даа. Сэдьхэлэй дүнгэлгэ хэзээшье хэрэгтэй бшуу.

Харахада, тус һургуулиин багшанар, хүмүүжүүлэгшэд бүхы оролдолгоёо гаргадаг, һайнаар хүдэлхэ гэжэ тоншье эрмэлзэжэ байдаг. Ахиршаг шадалтай шабинартай нэмэлтэ хэшээл хэгдэдэг.

— Заримдаа гэр бүлэсэшье һанаха сүлөөгүй ябаха баатай болодогбди, — гэжэ багшанар хөөрэлдэдэг. Энэнь дэмы хэлэгдэһэн үгэнүүд бэшэ. Тиимэһээ багшанарайнгаа оролдолгые харюулжа, һайн лэ һурыт гэжэ үхибүүдтэе ойлгуулдаг байял даа, хүндэтэ түрэлхид.

Үшөө юун тухай дурдалтайб гэхэдэ, иимэ байна. Зарим хүүгэдэй зүгһөө һургуулиингаа зөөридэ гамгүй хандадаг, шорой хамагшадай, нүхэдэйнгөө ажал хүндэлдэггүй, тиимэһээ ябаһан лэ газартаа саарһаа хаяжа, бог бии болгодог ушар үзэгдэнэ гэжэ һургуулиин завуч И. Ш. Хажеев элидхэл соогоо хэлээ. Һургуулиингаа юумэндэ гамтайгаар хандагты гэжэ хүүгэдтээ баһал ойлгуулха хэрэгтэй гээшэ ааб даа. Гэхэ зуура бидэ **һургуулиин эзэд гээшэбди, хамаг юумэнэй түлөө харюусалгатайбди** гэһэн мэдэрэлтэй болоо һаа, үхибүүд элидхэл соо хэлэгдэһэн шэнгеэр аашалхагүй гэжэ һанагдана. Энэ талаһаань багшанаршье оролдохо, бидэ үнэхөөрөө энэ һургуулиин эзэдбди гэһэн мэдэрэл шабинарайнгаа сэдьхэлдэ түрүүлхэ зэргэтэй.

Юрэдөө, хоёр тээһээнь хүмүүжүүлхэдээ, багшанар, түрэлхид бэе бэеэ һайн ойлголсохо ёһотой гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, хэмнайшье нэгэл хэрэг бүтээнэ ха юм.

Ц. ДОНДОГОЙ,
манай корр.

ПОЭЗИИН АБДАРҺАА

Дансаран ДОРЖИГУТАБАЙ

1. ИНАГЛАА

Эдир наһанайм
Энхэ сагуудые
Элеэр һануулан
Энеэбхилжэ,
Сэнхир Хүсөөтым
Сэлмэг һүнинүүдые
Сэдьхэл зүрхэндэм
Сэсэглүүлжэ,
Ходол зосоомни
Тодол гэрэлтэнэш —
Холын одондол
Харасаараа.

Аажам таламни
Аалин манарна —
Айдар гансымни
Амисхаал гү,
Холын мүшэдүүд
Хюрын эмнинэ —
Хэтым нүхэрэй
Дурасхаал гү?
Гансал зосоомни
Галтан бадарнаш —
Холын одондол
Харасаараа.

Дулаан һүнинүүд
Дууран эрьенэ —
Дуран тухайгаа
Дууланам даа.
Һаруул тэнгэридэ
Һара һажажа —
Һаруул шарайеш
Һананам даа.
Ходол зосоомни
Тодол гэрэлтэнэш —
Холын одондол
Харасаараа.

2. ДОМОГЛОЛ

Ургынгаа хангалаар
унияартан
Ууланууд холоһоо
сэнхигэс гээд,
Угсаата арадыем
һануулан,
Ухаанхан зүрхыем
уяраана.
Галуун шубуудынь
хушууран.
Ганганан доохонуур
харихадаа,
Гарбалайм түүхые
һануулан
Галтайхан зүрхыем
гажараана.

...

Дуулимхан талаараа
Дуулаһаар ябатарни,
Дүшэдэхи нажарни
Донгодоод байна.
Хүбшын гурандал
Хүнгэнөөр харайха
Холшорхон наһамни
Хоргодоолтай?..
Түглэхэн толгойдом
Түрүүшын хюруугай
Мүнгэтэһэн зүүхэнүүд
Мүндэлөөд байна,
Һайхан дэлхэйнгээ
Һалбархын түлөөдэ
Һабагшалан дуулахым
Һануулаалтай?..

3. ГУНИГЛАА

Хүбшынгөө хормойдо
Хуһахан,
Хоншуухан набшаараа
Хурылна.
Уһанхан бороодонь
Угаагдан,
Узуурһаа һаглайнал
Урматай...
Набшаһад шарлашоод
Надхажа,
Намарайнгаа наран доро
Наадана.
Харалган тэнгэриингээ
Хагсууда
Хахасажал хиисэхэнь
Харамтай,

• • •

Хүгшэн буурал эжымни
Хүрэжэш ошошогүй
холохонш һаа,
Хайра-шухаг һургаалынь
Харгым заян болоһон
юм.
Хайра-шухаг
һургаалынь —
Ханинартай ябаарай
гэһэн юм.
Эмгэн буурал эжымни
Эрьежэш болошогүй
холохонш һаа,
Энхэрэл шухаг
һургаалынь
Эльгэнэйм элшэ болоһон
юм.
Энхэрэл шухаг
һургаалынь —
Эрдэмтэй болоорой гэһэн
юм.
Наран нагаса эжымни
Намтаяа золгошогүй
холохонш һаа,
Нангин шухаг
һургаалынь
Наһанайм одон болсһон
юм.
Нангин шухаг
һургаалынь —
Намтараа сахяарай гэһэн
юм.

Элбэк МАҺЗАРОВ

ГАХАЙ БА ШААЗГАЙ

БАСНИ

Шантагар гахай
Шаханадаг шаазгай хоёр
Хото хорёогой хажууда
Хоюулан нэгэ золголдошобо.
Шантагар гахай, хэзээ гэгшэ һэм,
Шаханадаг шаазгайдаа һайрхажа
оробо:
— Мининнгээ зангаар мэргэлжэ
Мэнэн улаан болошоод,
Хүнэй бэлэнние хаража,
Хүндэтэй ямбатай хэбтэһэйш даа.
Ахир, шоро муута ши,
Амиды бэеэ даажа ядан,
Агаар газар хоёрой хоорондо
Арай шамай арбалзанаш.
— Үгы даа, хани нүхэр,
Үлүү ехээр бэеэ магтанаш даа,
Хүнэй бэлэнние харанхаар
Хүдэлөөд, эдеэлээд ябахадам,
Хүрөөд, болоод байнал даа.
Хүнэй хүзүүн дээрэ ябаһан ши
Хэзээшье амсахаш даа нүгэлөө, —
гээд
Алаг эреэхэн шаазгай
Арилаа һэн дэгдэжэ.

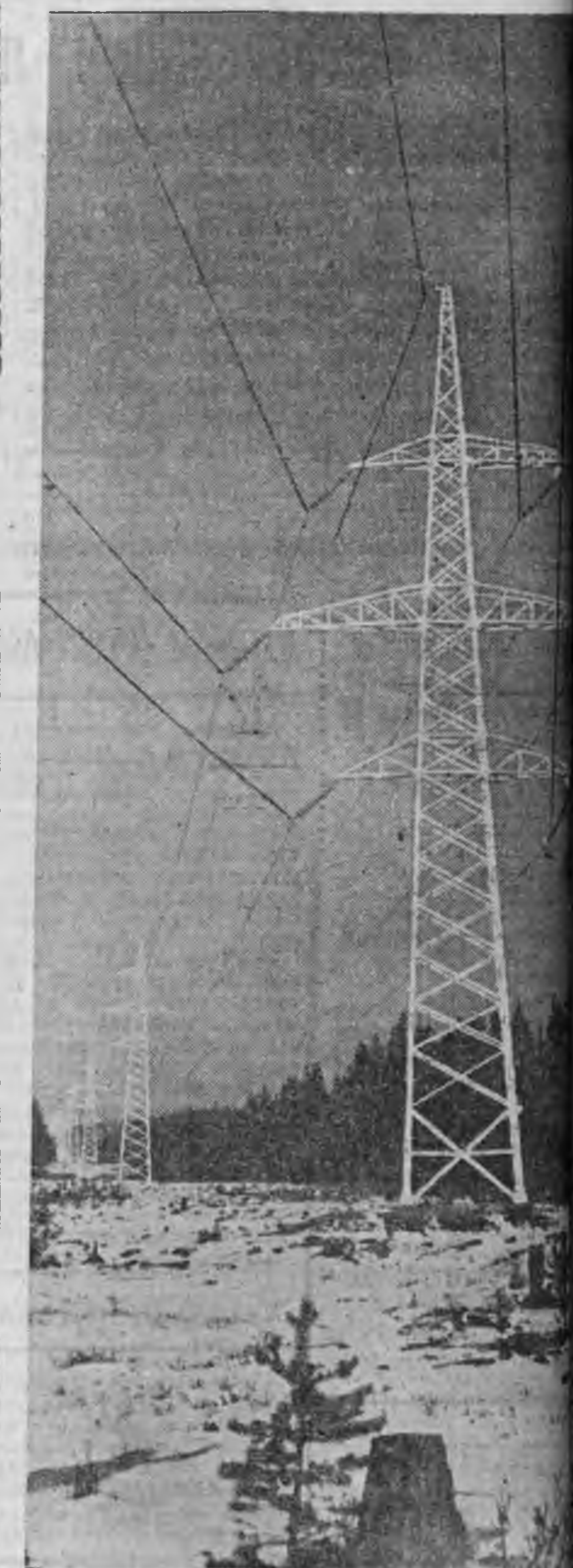

ДУУЛГАТА САЯАНДА ҮБЭЛ АЙЛШАЛАН ЕРЭНХЭЙ.

П. ЯХНОВЕЦКИИН зураг.

Хүйтэн үбэлэй
шуургантӑй
Үсэд шангаар
тэмсэхээр
Үбһэ тэжээл бэлдэнхэй
Хүсэн түгэс угтанамди.

УУЖАМ БУРЯАД ҺУУРИН БҮХЭНДЭ РАНХАЙ.

ОРОНОЙМНАЙ НЮ... ЗАЙН ГЭРЭЛ Я...

С. БАЛДУЕВАЙ ф...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Депутадуудай бүлэг» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй алхамууд» — подборко. ТАСС-эй һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһ... «Амжалтын түлхюур» Л. Шобхоевой статья. «... гэн хэмжээнүүд хэрэгт... манай хөөрэлдөөн. Т... орон доторнай. Номой ...

Гурбадахи хуудаһ... «Танда ямар һонин б... — подборко. Хилын с... һаа.

Дүрбэдэхи хуудаһ... субботын хуудаһан.

ҮЛЗЫТЭ ҮБГЭН

ОНТОХОН

Үлзы хотогор нютагта үргэ руугаа гоожоһон ута буурал һахалтай Үлзытэ үбгэжөөл ажаһууһан юм ха.

Нэгэтэ тэрэнэй газаагаа, уляаһа түнхижэ байхада, шолмос эхэнэр хажуудань ерэжэ:

— Үмхиржэ үхэхэ болоһон үбгэн аад, уляаһаар юу хэхэшнн гээшэб? Али өөртөө хуурсаг түхеэржэ һууна гүш? — гэжэ хороо гаргаба гэхэ.

— Үмхиржэ үхэхэ болоошье һаа, шамдал адли хоро үһөө, хара һанаа һанаалжа ябагшагүйб. Улад зондоо туһатайл, ябахые оролдогшоб. Уляаһа түнхижэ байхадам үлүү үзэбэ гүш? Ойлгоорой! Удахагүй эндэмнай уһан галаб болохоо байна. Тиихэдэл уляаһанайм улад зондо ямар туһа хэхые харахаш, — гэжэ Үлзытэ үбгэн харюусаба.

Үбгэнэй хурса үгын үнсэгтэ адаһан шолмос эхэнэр хоро шараа бусалгаһаар саашаа тонилбо.

Үлзытэ үбгэжөөлэй уляаһаа түнхи түнхиһөөр, үга үргэн хабтагай онгосо түхеэржэ дүүргэхэтэйнь хамта уһан галаб эхилшэбэл даа.

Үбгэжөөл саг дары улад зондо үхэр малтайнь, эд зөөритэйнь хамта уляаһан онгосодоо ашажа Сүмбэр уула шэглэн һэлюурдэбэ.

Хүл хөөрсэг болоһон улад зоной хоорондуур хулганаан болоһо хубилһан шолмос эхэнэр онгосодонь һуужа үрдиһэн байгаа. Замайнгаа хахадта ябахадань, Үлзытэ үбгэнние улад зонтойнь, үхэр малтайнь хамта шэнгээхэ гэжэ шиидэһэн хулганаан болоһон шолмос эхэнэр онгосынь оёор сооро мэрэжэ захалба. Үлзытэ үбгэнэй миисгэй хулганаае обёорһоор намнажа оробо. Хулганаан болоһо хубилһан шолмос эхэнэр айһан мэгдэһэндээ миисгэйһээ тэрьедэхэ һүбэ нүхэ олоһо ядахадаа хэтэ сахюур болоһо, Үлзытэ үбгэнэй хармаан руу орошолой.

Үлзытэ үбгэн Сүмбэр уулада хүрэжэ, улад зоноо үхэр малтайнь хамта уляаһан онгосо дээрэһээнь буулгажа оробо. Сүлөөгүй ажаллажа байхынгаа забһарта тэрэ хармаанһаа хэтэ сахюур гаргажа тамхяа аһаажа татаад, гааһаяа хэтэ сахюуртайнь онгосынгоо һэлюур дээрэ табижархиба. Тиихэ һамбаандань хэтэ сахюур болоһон шолмос эхэнэр үнэн бэеэ бэелжэ, улад зоной хоорондуур шургажа арилба.

Уһанай аюулһаа элүүр мэндэ, бүтэн бүрин үлэһэн Үлзытэ үбгэжөөл улад зонтоёо Сүмбэр уулададаа түбхинэжэ, адуу малаа үдхэжэ, үлзы тайбан ажаһуудаг болобо ха.

Үнинэй тэрээндэ хоролхоод ябаһан шолмос эхэнэр хоро үһөөгөө мартаагүй. Ямар аргаар Үлзытэ үбгэжөөлдэ, улад зондонь, үхэр малдань хоро хэхэб, хамшаг үбшэнүүдые тараахаб гэжэ хара һанаагаа харьялуулжа, муу һанаагаа мушхажа ябаһаар, шолмос эхэнэр хари холын орон дайдаһаа хорото шумуулнуудые, аляаһа, батаганаа асаржа, өөрынгөө гэрһээ Үлзытэ үбгэнэй гэрэй шалада хүртэр газар доогуур нүхэ малтаад табижархилай. Тэрэ нүхөөрнь ороһон хорото шумуулнууд, аляаһа батаганаан Үлзытэ үбгэнэй гэрээр дүүрэшэлэй. Гэр соонь хүнэй байхыншье, амилхыншье аргагүй болошобо. Энэ гай тодхор хара һанаата шолмос эхэнэрэй хэрэг ха гэжэ ойлгоһон Үлзытэ үбгэжөөл сухалдаһандаа галтай сусал абажа ерэһээр аляаһа, батаганаануудай гаража байһан нүхэнэй амһар руу шэхэжэрхилэй. Тиигээд галаа ехээр түлижэ, гэрээрээ тунэса утаа униар бушхуулба. Тэрэ утаа униартань хорото шумуулнууд, аляаһа, батаганаан бүтэжэ үхэбэ.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо хорото шумуулнууд, аляаһа, батаганаан галһаа, утаа униарһаа айдаг, тэрьелдэг болоо һэн ха.

Тиигээд лэ Үлзытэ үбгэжөөл шолмос эхэнэрые бэдэржэ ошобо. Тэрээнтэй эрид шангаар хөөрэлдэжэ, хойшодоо хара һанаа һанаалжа, хамаг зондо хоро хэжэ ябахаа болихыень үнэн үгыень абажа, улад зоной урда хэһээхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Теэд ерэхэдэнь шолмос эхэнэр тэрээнһээ айгаад тэрьелшэһэн байба ха. Үлзытэ Үбгэжөөл ууртаа ехээр хүрэжэ, үнэгэн малгайгаа үмдэжэ, халюун хамсыгаа шамажа, шолмос эхэнэрэй халуун мүрөөрнь хайжа, хүйтэн мүрөөрнь намнажа ошолой. Намнаһаар намнажа, тэрэнэй нэгэ байсада түлажа ерэхэдэнь, шолмос эхэнэр хорото могой болоод, байсын нүхэ руу орошоһон байбал даа. Тэрэниие хэһээжэ шадангүй алдажархиһандаа Үлзытэ үбгэжөөл урмаа ехээр хухаржа, шүдөө зуужа, шандааһаа зангиршоод байтараа, гэрэй шэнээн шулуу абажа ерээд, хорото могой болоһо хороһон шолмос эхэнэрэй нүхэнэй амһар таглажархёо һэн ха.

Үлзытэ үбгэжөөлэй үргэжэ табиһан гэрэй шэнээн шулуун мүнөөшье Сүмбэр уулада бии юм гэлсэдэг лэ.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Хумхаа тэнэг хоёрто
Харгыһаа гаража үгэ.
Болгоомжотой хүн
Богоһоһоо захалжа
Болгоон алхалдаг.
Бэлэг үгэһэн хүндэ
Бэлэнээр бү этигэ.
Һула дайсанище бү баһа,
Шанга дайсанһаа бү ай!
Гүйхэн горхонине
Гүнзэгы гэжэ гатала.
Һүмүүхэндэнь хутагаар
отолоогүйгөө
Һүүлдэнь һүхөөршье
даалтахагүйш!
Нүүлэшье нюдэтэй юм,
Шэнэһэншье шэхэтэй юм.
Һологой хүн
Һохорһоо һохор.
Һайн хаһые —
Хүлеэхэньшье бэрхэ.
Гашуудалтай газарта
Гашуудалда хүртэлсэ
Баяртай газарта
Баярһаа хүртэлсэ.
Энеэдэтэй газарта зол
ерэхэ,
Хэрүүлтэй газарта шор
ерэхэ.
Баяр — үдэрэй,
Гашуудал — жэлэй.
Булгааһандаа опоходоо,
Бурханаа дурдадаг.
Жаргалай ерэхэдэ —
Болгоомжотой бай,
Ядаралай ерэхэдэ —
Тэһээтэй бай!
Эртэшэлһэн хүн
Эдлэжэ шадаха.
Гэрһээ тэрьелһэн эрэ
Гэргээ алдаха.
Ехэ жаргал наһа алхиха.
Ядамаг хүнэй шүлэн соо
Яһан удаан бусалдаг.
Ядаралгүйгөөр жаргал
ерэхэгүй.
Зөөри гэр зохёохо,
Зүрхэн хүүгээ зохёохо.
Хомхой хүн
Хомхойрһоор хосордог.
Бэлээр олдоһон зөөри
Бэлээр арилха.
Мүнгэтэй хүндэ
Мүнгэн эрьедэг.
Дурлаа хадаа дуулаха.
Дутаа хадаа эрихэ.
Ажалша хүн —
Хойто жэлэйхиеэ
бэлдэдэг.
Залхуу хүн —
Үглөө үдэрэйхиеэ
орхидог.

И. МАДАСОНОЙ
суглуулбариһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...
«ОРБИТА» ХАРУУЛ...
13.05 — һүүлэй ...
13.10 — үнгэтэ теле... Ухибүүдтэ мультфиль... харуулагдаха. 13.40—«... ровье» — элүүр энхын ... грамма. 14.40 — үнгэтэ ... видени. Телевизионно ... һайханай фильм.
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...
15.30—15.40 — «... рия» — киножурнал.
«ОРБИТА» ХАРУУЛ...
15.40 — үнгэтэ телев... «Хүгжэмтэ уулзалга... П. Аедоницкиин ду... 16.10 — «Студенты» —... кументальна фильм. 16... «Эбдэршэгүй хани ... саан». Эстониин ССР. ... — «Время» — мэдээ... программа. 19.00 — ... телевидени. Хоккей ... СССР-эй түрүү һуури... хын түлөө мүрысөөн. ... так» — «Торпедо» ... кий).
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...
21.15 — «Факел». Р... сэрэгүүдэй ба артил... үдэртэ зорюулагдаһан ... грамма. 21.35 филь... церт.
«ОРБИТА» ХАРУУЛ...
22.50 — «На дальне... ке» — телевизионно ... һайханай фильм. 2... «Время» — мэдээсэл... грамма.
ХОЁРДОХИ ПРОГРА...
19.00 — «Яксв ... — уран һайханай ... 20.40 — концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телеф...

г. Улан-Удэ, ул. ...на 35. Телефоны: ре...ра — 54-54, приемн... 54-93, зам. редакто... 62-62, отв. секрет... 50-52, зам. ответ. се...ря — 66-76, отделы ...тийной жизни — 6... сельского хозяйства — 6... 63-86, пропаганды и ...пив — 56-23, промышл...сти и строительства — 6... советского строительст... быта — 69-58, культу... школ — 60-21, писем и ... селькоров — 67-81, ма...машин — 34-05, общес...ная приёмная — 56-6... шинное бюро — 57-6... толаборатория — 33-...

Н-00514. Заказ №...